بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:	2025/HC-A/64,65,66,67,68,69,74
އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:	ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:	-
މައްސަލައިގެ ބާވަތް:	މުރާޖަޢާކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި [illegible] ނިންމިގޮތް

ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:	2025/HC-A/95
އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:	ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:	-
މައްސަލައިގެ ބާވަތް:	އެހެންމީހެއްގެ މުދަލެއްގެ ވައްކަން ހުއްދަނޫން ގޮތުގައި ބާރު ހިންގުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު ދީބާޖާޒް ފަހުމީ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

ނިމުނު ތާރީޚް: 24 ޛުލްޤަޢިދާ 1446 / 22 މެއި 2025

ޝަރީޢަތުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/64,65,66,67,68,69 ގެ މައްސަލަތައް ނަޒަރުސާނީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

28 ޝައުބާން 1446
27 ފެބުރުއަރީ 2025

ޝަރީޢަތުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/74 ގެ މައްސަލަ ނަޒަރުސާނީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

06 ރަމަޟާން 1446
06 މާރިޗު 2025

ޝަރީޢަތުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/95 ގެ މައްސަލަ ނަޒަރުސާނީ ކުރެވުނު ތާރީޚު:

12 ޝައްވާލް 1446
10 އެޕްރީލް 2025

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަތައް:

- ނަންބަރު: C15C/2024/1
- ނިންމި ކޯޓު: ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 03 ޑިސެންބަރު 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 26 ޑިސެންބަރު 2024

- ނަންބަރު: C15C/2024/2
- ނިންމި ކޯޓު: ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 03 ޑިސެންބަރު 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 26 ޑިސެންބަރު 2024

- ނަންބަރު: C15C/2024/3
- ނިންމި ކޯޓު: ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 03 ޑިސެންބަރު 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 26 ޑިސެންބަރު 2024

- ނަންބަރު: C15C/2024/4
- ނިންމި ކޯޓު: ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- ބާވަތް: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 03 ޑިސެންބަރު 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 26 ޑިސެންބަރު 2024

- ނަންބަރު: C15C/2024/5
- ނިންމި ކޯޓު: ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- މައްސަލަ: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 03 ޑިސެންބަރު 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 26 ޑިސެންބަރު 2024

- ނަންބަރު: C15C/2024/6
- ނިންމި ކޯޓު: ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- މައްސަލަ: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 03 ޑިސެންބަރު 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 26 ޑިސެންބަރު 2024

- ނަންބަރު: J31-01-2024-38
- ނިންމި ކޯޓު: ށ. ކޮމަންޑޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- މައްސަލަ: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 06 ނޮވެންބަރު 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 16 [illegible] 2024

- ނަންބަރު: 223,224/Q10C/2024
- ނިންމި ކޯޓު: ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު
- މައްސަލަ: [illegible]
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 27 ނޮވެންބަރު 2024
- ނިމުނު ތާރީޚު: 27 [illegible] 2024

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
[illegible]: ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް
-

[illegible] – [illegible] – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 155 ވަނަ މާއްދާ - ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގެ ނިޒާމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 69 ވަނަ މާއްދާ – [illegible] ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 5 – [illegible] އިޚްތިޞާޞް – ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް (territorial/regional jurisdiction) – މައުޟޫޢީ އިޚްތިޞާޞް ނުވަތަ [illegible] އިޚްތިޞާޞް (subject matter jurisdiction) – ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 6 ވަނަ މާއްދާ – [illegible] – ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް [illegible] (multiple venues) – ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] (prosecutorial discretion) – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – ޤާނޫނުއަސާސީގެ 220 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2008 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނު) ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ފަނޑިޔާރު ޢުޖައިރާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު

1. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އެކުއެކީގައި ބަލާފައިވާ ނަންބަރު 2025/HC-A/64,65,66,67,68,69,74,95 ޤަޟިއްޔާތަކުގެ ޝަރީޢަތް ނިންމިގޮތެވެ. މި ޤަޟިއްޔާތަކުގެ ތަފްޞީލު ބަޔާންކުރީމެވެ.

1.1 ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ (މީގެ ފަހުން "ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު") ނަންބަރު C15C/2024/2 "މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމާމެދު ނިންމިގޮތް އަންގާ ލިޔުން" (26 ޑިސެމްބަރު 2024) އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/64 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

1.2 ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/4 "މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމާމެދު ނިންމިގޮތް އަންގާ ލިޔުން" (26 ޑިސެމްބަރު 2024) އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/65 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

1.3 ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/5 "މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމާމެދު ނިންމިގޮތް އަންގާ ލިޔުން" (26 ޑިސެމްބަރު 2024) އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/66 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

1.4 ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/6 "މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމާމެދު ނިންމިގޮތް އަންގާ ލިޔުން" (26 ޑިސެމްބަރު 2024) އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/67 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

1.5. ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/1 "[illegible] [illegible] ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި [illegible] ނިންމިގޮތް އަންގާ ލިޔުން" (26 ޑިސެންބަރު 2024) އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/68 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

1.6. ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/3 "[illegible] [illegible] ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި [illegible] ނިންމިގޮތް އަންގާ ލިޔުން" (26 ޑިސެންބަރު 2024) އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/69 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

1.7. ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ނަންބަރު J31-01-2024-38 [illegible] ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމާއި ގުޅިގެން، ތިލަދުންމަތީ ދެކުނުބުރީ ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ (މީގެ ފަހުން "ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު") "[illegible] [illegible] ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި [illegible] ނިންމިގޮތް އަންގާ ލިޔުން" (25 ނޮވެންބަރު 2024) އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/74 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

1.8. ހުވަދުއަތޮޅު ދެކުނުބުރީ ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ (މީގެ ފަހުން "ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު") ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible] [illegible]) ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/95 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

2. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ނިންމުންތަކާއި އިސްތިއުނާފުކުރައްވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން (މީގެ ފަހުން "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ނުވަތަ "ދައުލަތް") ކިޔާފައެވެ. އިސްތިއުނާފުގައި ނިންމުންތަކުގެ ތެރެއިން، ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމި އަދި ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ "[illegible] [illegible] ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި [illegible] ނިންމިގޮތް އަންގާ ލިޔުން" އާއި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible]

ނިންމުންތަކުގެ ތެރެއިން ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަކީވެސް އެ ކޯޓަށް މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރެއް ލިބިފައިނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނިންމުމަކަށްވުމާއި، އެ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު") ގެ ދަށުން އިސްތިއުނާފީ އިޖުރާއަތްތަށް ފުރިހަމަކުރުމަކާނުލައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމުގައިވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބަލަމުންދާ މި އިސްތިއުނާފުގައި ޤަޟިއްޔާއަށް ކުރިއަށް ގެންދަވާފައިވަނީ، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާގޮތަށް exparte ކޮށް، އިސްތިއުނާފު ދައުރާ ގޮތް ނުހިމެނޭކަމަށެވެ.

3. ބަޔާންކުރަނިވި "މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ޤާނޫނުގެ ނިސްބަތުން އަންގާ ދިނުން" ނިންމުންތަކާއި، އަދި ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ އެއް ޤާނޫނީ އަސާސެއްގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުކުރައްވާފައި ކަމުގައިވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/31 **އަޙްމަދު ސިރާޖު އަދި އިތުރު ފަރާތްތަކާއި ވ. ދައުލަތު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް** ޤަޟިއްޔާގައި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ހިންގާފައިވާ ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާއި[1] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ "މައްސަލަ ބަލާ ފަސްކުރުމުގެ މަޖިލިސް އުސޫލުތަކާބެހޭ ދޭތެރޭ"[2] އަދި ނިޔާކަތްތެރިން، މި މައްސަލައަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވާ ފަސްޖެހުމުގެ އެއް ބަޔަކަށް މި ޤަޟިއްޔާއަށް އެކުލެވިގެން ކަމުގެ ނިޔާކުރެވިފައިވުމުން، "ސްޓެއަރ ޑިސައިސިސް" އެއް ނިންމުމެއްގެ ގޮތުގައި ބެލުން ބާރުއެޅިނިކަމަށް ފެންނާތީ އެގޮތުގެމަތީން މި ނިންމުން ނިންމައިފިއެވެ.

---

[1] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާގެ 13 ވަނަ ނުކުތާ.

[2] ފަނޑިޔާރުންގެ ޢަމަލުކުރަންވީގޮތުގެ ނަންބަރު FAM/2021/02 (27 ޖަނަވަރީ 2021) ސަރކިއުލަރ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް

4. އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ނިންމުންތައް ނިސްބަތްވަނީ 03 (ތިނެއް) ކޯޓަކުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކެއްގެ މައްޗަށް ކަމުގައިވާތީ، ކޮންމެ ކޯޓެއްގައި ކަން ހިނގާދިޔަ ގޮތް ވަކި ވަކިން ބަޔާންކުރީމެވެ.

ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނިންމުން

5. ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު) (މީގެ ފަހުން "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު") ގެ 211 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ހަވާލާދީ، 210 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އއ. މަތިވެރި، [illegible]، އާދަމް ސަލީމްއާއި، ސ. ފޭދޫ، [illegible]، [illegible] [illegible]، ލ. ގަން، [illegible]، އަލި [illegible]، ލ. ގާދޫ، [illegible]، މުޙައްމަދު ޝާހިދުއާއި، ގއ. ވިލިނގިލި، [illegible]، ހަސަން [illegible]، އއ. މަތިވެރި، [illegible]، ޢަބްދުﷲ ސަޢީދުގެ މައްޗަށް [illegible] ދަޢުވާ، [illegible] [illegible] ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން 24 ނޮވެމްބަރު 2024 ގައި ދައުލަތުން [illegible].[3]

6. ވަކިވަކިން އުފުލާފައިވާ މި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] 27 ޖަނަވަރީ 2024 ދުވަހުގެ [illegible]، ސ. [illegible] [illegible] [illegible] ވަގަށް ނަގާފައިވަނިކޮށް، ވަގަށް ނަގާފައިވާ ތަކެތީގެ ތެރެއިން 16 (ސޯޅަ) ފޫޓުގެ ދިގުމިނުގެ 16 (ސޯޅަ) ނަރާއި، 27 (ހަތާވީސް) ފޫޓުގެ ދިގުމިނުގެ 04 (ހަތަރެއް) ނަރާއި، 32 (ތިރީސް ދޭއް) ފޫޓުގެ ދިގުމިނުގައި 04 (ހަތަރެއް) ނަރާއި، 36 (ތިރީސް ހައެއް) ފޫޓުގެ ދިގުމިނުގެ 04 (ހަތަރެއް) ނަރާއި، 30 (ތިރީސް) ފޫޓުގެ ދިގުމިނުގެ 04 (ހަތަރެއް) ނަރު، އަދި [illegible] [illegible] "[illegible]-2" (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: P9627B-01 10-D) [illegible] [illegible].[4]

---

[3] [illegible] ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން [illegible] "[illegible]".

[4] [illegible] ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން [illegible] "[illegible]" ގެ ޖަދުވަލު 1.

7. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަތަކަކީ ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބަލައިގެންނުވާ މައްސަލަތަކެއްކަން "މައްސަލަ ބަލައިގަތުމުގެ ނިންމި ގޮތް އަންގާ ލިޔުން" އިން 26 ނޮވެމްބަރު 2024 ގައި އެ ކޯޓުން އަންގާފައިވެއެވެ. މައްސަލަތައް ބަލައިނުގަތުމަށް ނިންމާފައިވާ ސަބަބެއްގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 2010/22 ގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ޅ) ގެ ދަށުން އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެން ނުވާތީ އަނބުރާދޫކުރުން" މިފަދައިންނެވެ.

8. މެޖިސްޓްރޭޓުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މެޖިސްޓްރޭޓުގެ ނިންމުން ބަދަލުކޮށްދިނުމަށް އެދޭ ސަބަބުތަކުގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ އަންނަނިވި ކަންކަމެވެ.[5]

8.1. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު") ގެ 69 ވަނަ މާއްދާގައި ކޯޓުތަކުގެ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ކަނޑައަޅާފައިވާނެ، ބައެއް ޙާލަތްތަކުގައި ޤާނޫނުން ކޯޓުތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އިޚްތިޞާޞްތަކުގެ އިތުރުން، އެކަންކަމާގުޅޭ ނިސްބަތުން ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞްވެސް އެ ކޯޓަކަށް ލިބިގެންވާކަމެވެ. އެގޮތުން މި މާއްދާގެ (ވ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި މެޖިސްޓްރޭޓްކޯޓުތަކުގައި ހުށަހަޅާ ފަރާތްތައް ދިރިއުޅެމުންދާ ދާއިރާގެ ކޯޓަކަށް ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާކަން.

8.2. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، ޖިނާއީ ކުށުގެ އަމަލު ހިނގި ރަށެއްގައިވާ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓެއްގައި، ނުވަތަ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ދިރިއުޅޭ ރަށެއްގައި، ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓެއްގައި، އެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ޙައްޤު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ލިބިގެންވާކަން.

---

[5] ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ "މެޖިސްޓްރޭޓުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފޯމު"ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން.

8.3 މި މައްސަލައަކީ، ނ. ހޮޅުދޫއިން ގިނަ އަދަދެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] ނ. ވެލިދޫ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން[illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ނ. ހޮޅުދޫއާއި [illegible] 04 (ހަތަރެއް) ނުވަތަ 05 (ފަހެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ނ. ވެލިދޫއަށް [illegible] ނ. ވެލިދޫ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން[illegible]. މި [illegible] [illegible] ނ. ވެލިދޫ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަން[illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނ. [illegible].

8.4 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިން (ފ) އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތްތަކުގައި ކޯޓުތަކުން ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް [illegible] [illegible] [illegible]، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

8.5 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާ [illegible] doctrine of harmonious construction [illegible]، މި [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/46 **ޤަޟިއްޔާ (މިނިސްޓްރީ އޮފް [illegible]) ވ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]** [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (މ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ފ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] މި މާއްދާ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/46 **ޤަޟިއްޔާ (މިނިސްޓްރީ އޮފް [illegible]) ވ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]** [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

8.6 މި މައްސަލައިގައި ހެކިބަސްދޭ ފަރާތްތައް ދިރިއުޅެމުންދަނީ ށ. ފުނަދޫގައި ކަމަށްވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، މި މައްސަލަ ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށް ޤާނޫނީ ހުރަހެއް އޮތްކަމަށް ނުފެނޭކަން.

9. މި ހުށަހެޅުންތަކާއި ގުޅިގެން، ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/1[6] އާއި، ނަންބަރު C15/C/2024/2[7] އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/3[8] އާއި ނަންބަރު C15C/2024/4[9] އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/5[10] އަދި ނަންބަރު C15C/2024/6[11] ނަންބަރު "މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ޤަވާޢިދު ނިންމުމުގެ އަންގާ ދިއުން" އިން ނިންމާފައިވާ ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން ބަދަލުކުރާނެ ތަނެއް ނެތްކަމުގައެވެ. މި ނިންމުން ބިނާކޮށްފައިވާ އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ މައްޗަށެވެ.

9.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ސަރަހައްދީ އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ އާންމު އުސޫލަކީ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ދާއިމީ އެޑްރެސް ހުންނަ ދާއިރާގެ ކޯޓަކަށްކަމަށްވާއިރު، އަދި އެ މާއްދާގެ ދަށުން ހުރި އަކުރުތަކުގައި ކޯޓުތަކުގެ ސަރަހައްދީ އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ގޮތް ތަފްޞީލު ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން.

9.2 ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "...އެ ކޯޓުގެ ދާއިރާ އުފުލުމުގެ ހައްދު" މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވުމުން، މި އުސޫލުގެ ދަށުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޗާޖުކުރެވޭ ނޫނީކަމުގައި، އެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުން އިޚްތިޔާރުކުރާކަން ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ދައުލަތުން [illegible] [illegible] [illegible]، ދައުލަތުން

---

[6] މި ނިންމުން ނިސްބަތްވަނީ [illegible] ނަންބަރު 11SS/2024/C15C/S ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[7] މި ނިންމުން ނިސްބަތްވަނީ [illegible] ނަންބަރު 11SS/2024/C15C/S ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[8] މި ނިންމުން ނިސްބަތްވަނީ [illegible] ނަންބަރު 11SS/2024/C15C/S ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[9] މި ނިންމުން ނިސްބަތްވަނީ [illegible] ނަންބަރު 11SS/2024/C15C/S ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[10] މި ނިންމުން ނިސްބަތްވަނީ [illegible] ނަންބަރު 11SS/2024/C15C/S ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[11] މި ނިންމުން ނިސްބަތްވަނީ [illegible] ނަންބަރު 11SS/2024/C15C/S ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފަރާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ފަސާދަކުރުމަށްޓަކައި އެކި މައްސަލަތަކުގައި ގޮތަށް އަމަލުކުރުމަކީ އެންމެ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި ނުދެކޭކަން.

9.3. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިންގެ ތެރެއިން 03 (ތިނެއް) ފަރާތެއް ށ. ފުނަދޫގައި ވަގުތީ ގޮތުން މި ވަގުތު ދިރިއުޅުން ނަމަވެސް، އެ ފަރާތްތަކަކީ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފުލުހުންކަމަށްވާތީ، އެ ފަރާތްތަކަކީ ޤާނޫނުގައި އެކި ކަންކަމުގައި މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދާ ފަރާތްތަކެއްކަން.

9.4. މުރާޖަޢާކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަތަކުގައި ޖުމްލަ 06 (ހަޔެއް) ފަރާތަކަށް ދައުވާ ރައްދުވާއިރު، އެކި ފަރާތްތައް ނިސްބަތްވަނީ އެކި ރަށްތަކަކަށްކަމުގައިވާއިރު، ދައުލަތަށް [illegible] [illegible] ދަށުން މި ފަރާތްތަކަށް [illegible] ށ. ފުނަދޫގައިކަން.

9.5. ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބުން މައްސަލައެއް ކުރިއަށް ނުގެންދެވި [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނިންމުން

10. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ހަވާލާދީ، އެ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (i) ގެ ދަށުން އަދި އެ ޤާނޫނުގެ 122 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާ ހަވާލާދީ، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ހދ. ހަނިމާދޫ، [illegible] އަޝްރަފު އަލީގެ މައްޗަށް އަނިޔާއެއް ދިނުން އަދި [illegible] އަނިޔާއެއް [illegible] [illegible] ބިރު ދެއްކުމުގެ 02

(ދުއް) ދައުވާއުފުލުމަށް ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް 16 އޮކްޓޫބަރު 2024 ގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައެވެ.[12]

11. މި ދައުވާގައި ހުށަހަޅާފައިވާނީ، އަސްކަރު އަދި، 22 އޮގަސްޓު 2024 ހާއިރުކަންހާއިރު، ހދ. ބާރަށް، ސަވީނާ ގޯޅި ހުސްނާގައި، މީނާ އާއި މީނާގެ ދަރިމަ ހދ. ބާރަށް، ސަވީނާ ވަޒީނާ އަބްދުއްރަޙީމާ ދުރުދު ހިނގި ދެރަސްތުވެރިއެއްގައި، މީނާ ގޮތުއަޅިއަސްގެން ދަތުރު ގާނޑުއިއްސެއްކަމަށް ވަޒީނާ އަބްދުއްރަޙީމާގެ ކަރު އަތުގައި ޗާޕިއަށްލައިފިއިރު، ހަމަ އެ ވަޒީނާ ވަޒީނާ އަބްދުއްރަޙީމާގެ ކަނދުރާ ޗިފަގައި ޗަކަށް، ވަޒީނާ އަބްދުއްރަޙީމާ ދުރުދު ގާނގާނި ހިނގާފައިވާއިރު، މި ގާނގާނިގެ ސަބަބުން ވަޒީނާ އަބްދުއްރަޙީމާއަށް އަނިޔާވެފައިވާކަން ވަޒީނާ އަބްދުއްރަޙީމާގެ މެޑިކަލް ރިޕޯޓުން އެނގެން އޮންނާކަން ދައުލަތުން ސަބަބުތަކުން އެނގެން އޮތެވެ.[13]

12. މީގެ އިތުރުން، އަސްކަރު އަދި، 22 އޮގަސްޓު 2024 ދުވަހުގެ 19:30 ހާއިރުކަންހާއިރު، ހދ. ބާރަށް، ސަވީނާ ގޯޅި ހުސްނާގައި، މީނާއާއި މީނާގެ ދަރިމަ ހދ. ބާރަށް، ސަވީނާ ވަޒީނާ އަބްދުއްރަޙީމާ ދުރުދު ހިނގި ދެރަސްތުވެރިއެއްގައި، މީނާ ގޮތު އަޅިއަސްގެން، ވަޒީނާ އަބްދުއްރަޙީމާ ދުރު ގާނގާނި ހިނގަމުންދާއިރު، އެ ސަރަހައްދަށް ހދ. ބާރަށް، ބޯދުހަނދުސް އާބިދު އަބްދުއްރަޙްމާން ވަދެ، މީނާގެ ގޮޅިއަށް "ކަލޯ ވަޒީނާއާ ބަހުސް. ކަނޑިޔާ ކީއްވެގެންތޯ ކަލޯ މި އުޅެނީ، ދުވަހަކު ވަޒީނާއަށް އަނިޔާކޮށްލައިފި" ބުނެ ބާރުގަދަކޮށް، މީނާ އާބިދު އަބްދުއްރަޙްމާނާއި ދިމާލަށް އަރައިގެން "މި ކަލޯގެ ވާހަކަ ދައްކާނަމޭ، މި ކަލޯ ކައިރީގައި ބާރުގަދަކޮށް ހިނގާފައިވާނެ. މި ކަލޯގެ ވާހަކަ ކިޔައިދޭނަމޭ" ބުނެ، އާބިދު އަބްދުއްރަޙްމާނަށް އިންޒާރުދީ، ބިރުދައްކާފައިވާކަން ދައުލަތުގެ ހެކިބަސްތަކުން އެނގެއެވެ.[14]

---

[12] ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމު" (ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހެކިތަކުގެ ލިސްޓު ނަންބަރު 11S2/2024/B3C/5).

[13] ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމު" (ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހެކިތަކުގެ ލިސްޓު ނަންބަރު 11S2/2024/B3C/5) ޖަދުވަލު 1.

[14] ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމު" (ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހެކިތަކުގެ ލިސްޓު ނަންބަރު 11S2/2024/B3C/5) ޖަދުވަލު 1.

13. އަކްރަމް އަލީގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަތަކަކީ ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބަލައިގަނެފައިނުވާ މައްސަލަތަކެއްކަން "މައްސަލަ ބަލައިގަތުމާމެދު ނިންމި ގޮތް އަންގާ ލިޔުން" އިން 06 ނޮވެމްބަރު 2024 ގައި އެ ކޯޓުން އަންގާފައިވެއެވެ. މައްސަލައަށް ބަލައި ނުގަތުމަށް ނިންމާފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ސަބަބުތައް ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

13.1 މި މައްސަލައިގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ އަކްރަމް އަލީ ހިޝާމު ދިރިއުޅޭ އެޑްރެހަކީ ހއ. ބާރަށް، ސެވީނާ ކަމަށް ދަޢުވާ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރުމުގެ އިތުރުން، މި މައްސަލައިގައި ހާދިސާ ހިނގާފައިވަނީ ހއ. ބާރަށް، ސެވީނާ ގޯތި ތެރޭގައިކަމަށާއި، މި މައްސަލައިގައި އަނިޔާ ލިބުނު [illegible] [illegible] [illegible] ދިރިއުޅެނީވެސް ހއ. [illegible] ދަޢުވާ [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] އޮންނަކަން.

13.2 އަކްރަމް އަލީއަކީ މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] ބަންދުގައި ހުރި [illegible] ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހދ. [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް [illegible]، ޖިނާއީ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] [illegible] [illegible] އިޖުރާއަތު، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އެ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްކަމުގައިވާތީ، ޕްރޮސިކިއުޝަން ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

14. މަޖިސްޓްރޭޓުގެ މި ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައެވެ. މަޖިސްޓްރޭޓުގެ ނިންމުން ބާތިލުކޮށްދެއްވަން ފެންނަ ސަބަބުތަކުގެ ގޮތުގައި ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ކަންކަމެވެ.[15]

14.1. މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ [illegible] ދާއިމީ އެޑްރެހަކީ ހދ. ހަނިމާދޫ، [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް މި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވާކަން.

14.2. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް [illegible]، އެ މާއްދާގައި [illegible] މަތިން [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]، އެ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ހުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ [illegible] ހދ. ހަނިމާދޫގައި [illegible]، [illegible] ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު [illegible] ނިންމުމުން [illegible]، ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި [illegible] ނިންމުމުގެ [illegible]، ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު މި މައްސަލަ [illegible]، [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު [illegible].

14.3. [illegible]

---

[15] ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ "މަޖިސްޓްރޭޓުގެ ނިންމުން އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފޯމު"ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން.

[illegible] މައްސަލަ

[illegible]

[illegible]

15. [illegible] J31-01-2024-38 (18 [illegible] 2024) [illegible]

[illegible] "[illegible]

[illegible]" [illegible]

[illegible]

15.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible]

[illegible] (ށ) ގައި [illegible]

[illegible]

[illegible]

15.2 [illegible] 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 69 ވަނަ [illegible]

[illegible] 02 ([illegible]) [illegible]

[illegible]

15.3 [illegible]

[illegible] 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible]

ހުށަހެޅުމުގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް އިޚްތިޔާރެއް ދީފައިވާކަމާއި، މި މާއްދާގެ ދަށުން ދީފައިވާ އިޚްތިޔާރު [illegible] ވަކި މައްސަލައެއްގައި ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މައްސަލައެއް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މާއްދާގެ (ހ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްގައި [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible].

15.4\. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، ހުރިހާ ހިނގާފައިވަނީ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެއިރު، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މި މައްސަލަ [illegible] އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވޭ. [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

15.5\. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި މި [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

15.6\. [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މައްސަލަތަކުގައި ހުށަހެޅުން ވިޔަސް ސާފުކޮށް ކަށަވަރުކުރުން، އޭނާ ދިރިއުޅުނު ހދ. ބޯޑުން، ސަރުކާރު ދޭގައިކަމަށް ދަށުކޮށްގެން މަސްއޫލިއްޔަތު ދިފާޢުވާކަން.

15.7. ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަން ވީ މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވުނުއިރު، އަސްކަރު ބޭއި ހުރި ސަރުކާރުގެ ނިޒާމުން ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއީ ހުރި ހއ. ދިރިއުޅޭ ކަސްޓަމަރުންގެ ކަމުގައިވާކަމާއި، މިގޮތުގެ އެއީ ހުރި ގޮތުގެ ބޮޑުކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ކުރާކަމެއް ވާނެ ރައްޔިތުންގެ ތަފާތު ބައިވެރިކަމާއި، ވަކިން އެވަގުތު ދާއިރާ ތަފާތު ބަޔަކުގެ ޚިދުމަތްތަކަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ދިނުމުގެ ތަފާތު، މި ބާވަތުގައި ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަން ވީ މައްސަލަ ހުށަހެޅިގެން ކުރިއަށް ގެންދެވުނު މަސްއޫލިއްޔަތު ޢާއްމުކޮށް ދަށުކޮށްގެން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް، މިކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ޖާމިޢު މައްސަލަތަކުގެ ސަރަޙައްދު އިދާރީ ބާރު ލިބޭ ރައްޔިތުންގެ އިޚްތިޔާރު ދަށުން މި މައްސަލަ ހއ. ބޭރުގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަން ހުރަހެއްނެތިގެ ބަދަލުގައި ސަރަޙައްދު އިދާރީ ބާރު ލިބޭ އެހެން އިޚްތިޔާރު މި މައްސަލަ ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަން ހުރަހެއްނެތި ހިމާޔަތްކުރުމަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ފޯރުކޮށް ޤާނޫނު ގޮތުގައި ޢަމަލުކުރުން ދަށުކޮށްގެން ބަލާފައިވާކަމަށް ބަދަލުކުރެވޭކަން.

ގދ. ތިނަދޫ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕްގެ ހިންގުން

16. ގދ. ތިނަދޫ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕްގެ އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ ނިންމުމަކީ، އެ ކޯޕުން ބަލާފައިވާ އެ ކޯޕްގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ފޯސްޓްއެޑްވަރޓައިޒްމަންޓް ގެ ތެރެއިން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށްވެ.

17. މި ނިންމުމަށް ބިނާވާ ދަށުކޮށްގެން، ގދ. ތިނަދޫ، އަތޮޅުތެރޭގެ، އަސާސީ ޤާނޫނުގެ މަސްއޫލް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ (3) ގެ (ހ) ވަނަ މާއްދާގެ 210 ވަނަ މާއްދާއާއި، (ހ) އާއި ވަނަ މާއްދާގެ 211 ދަށުން އެކަން ފިޔަވައި މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައި ގޮތެއްގައި ބާރު ހިންގުމުގެ ކުރުގެ 02 (ދޭއް) ދުވަސް ގދ. ތިނަދޫ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަން ހުށަހެޅުމުން، އެ ކޯޕުން ބަލައިގަންނަވާ 02 (ދޭއް) ދުވަސްވެއެވެ.[16]

---

[16] ގދ. ތިނަދޫ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕްގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ފޯސްޓްގެ "ސަރުކާރު ނިންމުންތައް" ގެ ތަފްޞީލު.

18. މި 02 (ދޭއް) ދަޢުވާގެ ތުހުމަތިން ދަޢުވާ 1 ބިނާވާ ސަބަބަކީ، ހަނާން އަހްމަދު 17 ނޮވެންބަރު 2022 ދުވަހުގެ ހަވީރުގެ ވަގުތެއްގައި، މާލެ، ވ. ހުރަވީނަ ގޭގެ ކޮޓަރިއެއްގައި ބަހައްޓާފައި އޮތް، ބަންގްލަދޭޝްގެ ރައްޔިތެއް ކަމުގައިވާ ސުޖަން މިޔާން (ޕާސްޕޯޓު ނަންބަރު EH0438866) ގެ އައިފޯން 8 (އައި.އެމް.އީ.އައި ނަންބަރު 356761080590471) އާއި ބަންގްލަދޭޝްގެ ރައްޔިތެއް ކަމުގައިވާ ހަބިބް މިޔާން (ޕާސްޕޯޓު ނަންބަރު BY0856108) ގެ ޖެޓް ބްލެކް އެޕަލް އައިވޮޗް ސީރީޒް 4 ގެއްލިފައިވަނިކޮށް، އެ ދުވަހުގެ ހަވީރުގެ ވަގުތެއްގައި، ވިލިމާލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކައިރިން، ހަނާން އަހްމަދުއަށް [illegible] ހުރުމުން، ވ. ހުރަވީނަ ގެއިން ގެންގޮސް އެޕަލް އައިވޮޗް މީނާގެ އަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ވ. ހުރަވީނަ ގެއިން ގެންގޮސް އައިފޯން 8 [illegible] ހުރި [illegible] ކައިރީގައި ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނަގާފައިވާތީއެވެ.[17]

19. ދަޢުވާ 2 ބިނާވާ ސަބަބަކީ، ހަނާން އަހްމަދު 17 ނޮވެންބަރު 2022 ދުވަހުގެ ހަވީރުގެ ވަގުތެއްގައި، މާލެ، ވ. ހިޔަވަހިގެ ކޮޓަރިއެއްގައި ބަހައްޓާފައި އޮތް ވ. ހިޔަވަހި، އިސްމާޢީލް އިދުރީސްގެ އައިފޯން އެކްސް މެކްސް (އައި.އެމް.އީ.އައި ނަންބަރު 357282096175537/357282095998624) އާއި ސެމްސަންގް ގެލެކްސީ އޭ 20 ޕްލަސް ފޯނާއި، ސެމްސަންގް ގެލެކްސީ M10 CORE ފޯނު (އައި.އެމް.އީ.އައި ނަންބަރު 354420775002886/358014255002882) އާއި [illegible] ބްލޫޓޫތު ހެޑްސެޓް ގެއްލިފައިވަނިކޮށް، މީނާގެ އަތުން [illegible] ބްލޫޓޫތު ހެޑްސެޓް [illegible]، ވ. ހިޔަވަހި ގެއިން ގެންގޮސް އައިފޯން އެކްސް މެކްސްއާއި، ސެމްސަންގް ގެލެކްސީ އޭ 20 ޕްލަސް ފޯނާއި،

---

[17] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 18 ޑިސެމްބަރު 2024 ގައި ހުށަހަޅާފައިވާ "ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމު" (ދަޢުވާކުރާ [illegible] ރިފަރެންސް ނަންބަރު 1382/2022-2024/Q10C/18) ޞަފްޙާ 1.

ސެމްސަންގް ގެލެކްސީ M10 CORE ފޯނު ވިލިމާލެ ފެރީ ޓާމިނަލް ކައިރިގައި ހުރި ގަހެއްގެ ދަށުން [illegible] ނަގައި ދައްކާފައިވާކަމެވެ.[18]

20. ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ [illegible] މި މައްސަލަ އެ ކޯޓުން [illegible]، [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] އިޚްތިޞާޞް ނުވަތަ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް އެ ކޯޓުން [illegible] [illegible]، މި މައްސަލަ [illegible] އިޚްތިޞާޞް ނުވަތަ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން [illegible] [illegible]، [illegible].[19]

21. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކެވެ.

21.1. މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން [illegible] ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 66 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 66 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ޖަދުވަލު 5 ގެ ނަންބަރު 1 ގެ (ހ) އަށް ބަލާއިރު، މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަކަށް ލިބޭނީ އެ ކޯޓެއް ހިމެނޭ ޖުޑީޝަލް ދާއިރާގައި ހިނގާ ކަންކަން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނުތަކުން ނުވަތަ އެ ޤާނޫނުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞްކަން.

21.2. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ [illegible]، އެހެން ޚާއްޞަކޮށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ މައްސަލަ [illegible] އެ ކޯޓަކުން [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] އިޚްތިޞާޞް [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]"، ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް

---

[18] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ 18 ނޮވެމްބަރު 2024 ގެ [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible]" ([illegible] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 1382/2022-2024/Q10C/18) ޖަދުވަލު 1.

[19] ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ގެ [illegible] "[illegible] [illegible]" ގެ 2 ވަނަ [illegible]، އެ [illegible] [illegible].

ލިބިގެންވާ ކޯޓެއްގައި" މިހެން ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އެ ބާރު ގޮތަށް މާނަކުރާނަމަ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓެއްގައޭ ބުނުމުގެ އެއްވެސް މާނައެއް ނޯންނާނެކަން.

21.3. މި ނައްޞުގައި ދަޢުވާލިބޭ މީހާ ދިރިއުޅޭ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓަކަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅިދާނެކަމަށް ބުނުމުން subject matter jurisdiction / މައްސަލަ ބެލުމުގެ ނުވަތަ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ނުލިބޭ މައްސަލައެއް ނުބެލޭނެކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް އިންސާނެއްގެ ބުއްދިއަށް ދުރުންވާނެކަމަށާއި، ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުގެ އަސާސީ އެއް [illegible] މައްސަލަ ބެލުމުގެ ނުވަތަ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞްކަން.

21.4. މައްސަލައިގެ ދަޢުވާލިބޭ މީހާ އެ ކޯޓުގެ ސަރަޙައްދީ ދާއިރާގައި ދިރިއުޅުނަސް މައްސަލަ ބެލުމުގެ ނުވަތަ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް / subject matter jurisdiction [illegible] ކޯޓަށް [illegible]، އެގޮތުން ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] ކަމަށް [illegible] [illegible]، ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞާއި ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް [illegible] [illegible].

21.5. މީގެ އިތުރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 70 ވަނަ މާއްދާގައި ދެ ކޯޓަކަށް ލިބިގެންވާ [illegible] / subject matter jurisdiction [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް

22. ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/1 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/2 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/3 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/4 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/5 އާއި ނަންބަރު C15C/2024/6 "މުޢާހަދާ ކޮންޓްރެކްޓަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުތަކާ ނިންމުމުގެ އަމުރާ ބާޠިލުން" އާއި، މުޢާހަދާކޮންޓްރެކްޓަށް ދަޢުވާތަކުގެ ނަންބަރު J31-01-2024-38 (18 ނޮވެމްބަރު 2024) ފޯމު ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާއި ގުޅިގެން، ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ "މުޢާހަދާ ކޮންޓްރެކްޓަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުތަކާ ނިންމުމުގެ އަމުރާ ބާޠިލުން" އަދި ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ފަސްއިރާ، އެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނޫންކަމަށާއި ބުނެ އެ ނިންމުންތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ އަންނަނިވި 01 (އެކެއް) ނުކުތާއެވެ.[20]

22.1. ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/1 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/2 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/3 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/4 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/5 އާއި ނަންބަރު C15C/2024/6 "މުޢާހަދާ ކޮންޓްރެކްޓަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުތަކާ ނިންމުމުގެ އަމުރާ ބާޠިލުން" އާއި ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ފަސްއިރާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ، މި ނިންމުންތަކަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2008 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނު") ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) އާއި، ޤާނޫނު

---

[20] ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނިންމުންތަކުގެ ތެރެއިން ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކާއި، ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ އެއްގޮތް ނުކުތާތަކެކެވެ. ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާގައިވާ ތަފާތަކީ، އެ ނުކުތާގައި، އެ ނިންމުމަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ނިންމުމެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށް ހުށަހަޅާފައިވުމެވެ.

ނަންބަރު 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު") ގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި (ރ) އާއި، 4 ވަނަ މާއްދާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާކަމުގައި ބުނެއެވެ.

22.2. ށ. [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނިންމުމެއް [illegible] [illegible]" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވޭ، މި ނިންމުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2008 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނު) ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާއާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ރ) އާއި، މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި (ރ) އާއި، 4 ވަނަ މާއްދާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާކަމުގައި ބުނެއެވެ.

23. ކޮންމެ މައްސަލައެއްގެ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ [illegible] އެ މައްސަލައެއްގެ [illegible] [illegible]، މި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ ތަފްސީލުކުރުމުގެ [illegible] ޤާނޫނީ މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ ތަފްސީލު އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރަމެވެ.

24. ހ. [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި [illegible] އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރެއެވެ.

24.1. މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] ނ. [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި [illegible] 06 (ހައެއް) މީހުން [illegible] 05 (ފަހެއް) [illegible]،

މި މައްސަލައިގެ ގިނަ [illegible] ހ. ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުގެ މަރުޙަލާގައި [illegible]

ފުރުޞަތުތަކާއި، މި މައްސަލައިގެ ދައުވާ ހ. ފުރަތަމަ [illegible] ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާތީއެވެ.

24.2 ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގެ ދައުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށްކަމާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ޖިނާއީ ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވިއްޖެ ކޮންމެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ކޯޓެއްގައި ދައުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ.

24.3 ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ޖިނާއީ ކުށެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވިއްޖެ ކޮންމެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ކޯޓެއްގައި ކޯޓުތަކުގެ އިޚްތިޞާޞް ހުއްދަކުރާ ދައުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ.

24.4 ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ދެ ކޯޓް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ މި މާއްދާގައި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ އިތުރު 02 (ދެ) ކޯޓް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޚްތިޞާޞްގެ ދާއިރާގެ އިތުރުން، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ދާއިރާ [illegible] [illegible]

24.5 [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަލާއިރު، ނުވަތަ [illegible]

އިޤްރާރުން، [illegible] [illegible] އެ ޤާނޫނު [illegible] ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ.

24.6. ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިލްތިބާސް ލިބޭ އިތުރު 02 (ދޭއް) ގޮތެއް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއިން [illegible] އިލްތިބާސް [illegible]، އަދި އެއް އިލްތިބާސް [illegible] އިލްތިބާސްގެ [illegible] [illegible].

24.7. ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގައި، މި ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިލްތިބާސް ލިބިގެންވާ ގޮތެއްގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

24.8. މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ އިޖްރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ [illegible]، [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4 ވަނަ [illegible] [illegible]، [illegible]، މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]

އުފުލުމުގައި ކަން ވާނުނީ އުސޫލަކާ ޚިލާފުވެގެންކަން ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުން ސާފުވާން ނެތްކަމުގައެވެ.

24.9 **ދައުލަތުން [illegible]** ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/1 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/2 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/3 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/4 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/5 އަދި ނަންބަރު C15C/2024/6 މުރާޖަޢާ ކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅި [illegible] ނިންމިދާނެ އަސާސް [illegible] ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކަކީ ޤާނޫނީ ނިންމުންތަކެއްނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަތަކަކީ އެ ކޯޓަށް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލަތަކެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަތައް އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ މި މައްސަލަތަކަކީ ބަލައިގެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލަތަކެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

25. ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނިންމުމާއި ގުޅޭ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ [illegible] ދައުލަތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

25.1 މި މައްސަލައިގައި ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މައްސަލަ ކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމުގައެވެ.

25.2 މި މައްސަލަ ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަން ޖެހުނު ސަބަބު [illegible] ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް އަދި ހުށަހެޅި ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށެވެ، އެއީ ދައުލަތުން [illegible] ދާއިރާ [illegible] [illegible] ހދ. ހަނިމާދޫގައިކަމަށްވާތީ، އެކަން އަސްލު ދާއިރާއެއްގައި [illegible] އެ ރަށުގައިކަމަށްވާތީއާއި، އަދި ޝާހިދުން [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ ވެސް [illegible] [illegible]

މާފުށި ޖަލަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ކަންކަން ކުރިއަށްދާއިރު، ހަމަ ހަރުމާނު ފެސިލިޓީއިން ކޯޓަށް މި މައްސަލަ ހުށަހަޅައިގެން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޤާނޫނީ ގޮތުން ފެންނާތީ ކަމުގައެވެ.

25.3 ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށްކަމާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ޖިނާއީ ކުށެއް ކޮށްފިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ މީހުންގެ މައްޗަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގައި ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ.

25.4 ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ޖިނާއީ ކުށެއް ކޮށްފިކަމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވޭ ޤާނޫނުގެ މީހުންގެ މައްޗަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުގެ ކޯޓުތަކުގައި ކޯޓަށް އިންޑިކްޓްމަންޓް ހުށަހަޅައިގެން ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ.

25.5 ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންޑިކްޓްމަންޓް ފޯމު 02 (ދޭއް) ގޮތް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ މި މާއްދާގައި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިންޑިކްޓްމަންޓް ފޯމު އިތުރު 02 (ދޭއް) ގޮތެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންޑިކްޓްމަންޓްގެ ނަމޫނާގެ އިތުރުން، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިންޑިކްޓްމަންޓް ފޯމު ދޭއިރު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށްކަމުގައެވެ.

25.6 ޖަލުތަކާއި ޕެރޯލްގެ ބަންދުކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބުނެފައި، ނުވަތަ އިސްތިއުނާފު، ނުވަތަ ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން، އަދި ވަކި މާއްދާއެއް ދޭހަވާނަމަ، އެ ދޭހަވާ މާއްދާއެއް ވީނަމަވެސް ވަކިކުރަން ނުވަތަ އަދި ނިންމުން ކަންކަން ހިންގުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުން، ބަދަލުގެންނަ ނުކުރެވޭނެ ބަދަލުތަކެއްވެސް ކުރުމަށްކަމާއި، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ޤާނޫނު އެކަމަށްކުރާއިރު ވަކި ކަމެއް ބަދަލުކުރުމަށް ބަންދުކުރުމަށް ދަށުން، ނުވަތަ

އިބާރާތުން، ނުވަތަ ޖުމްލައިން އެ ޤާނޫނު އެކުލަވާލި ފަރާތުގެ ނިޔަތް ތަރްޖުމާކަމަށް ބަލަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމުގައެވެ.

25.7 ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ އިތުރު 02 (ދޭއް) ގޮތެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއިން ދީފައިވާ އިޚްތިޞާޞް ހަނިކޮށްފައިނުވާކަމާއި، އަދި އެއް އިޚްތިޞާޞް އަނެއް އިޚްތިޞާޞްގެ މައްޗަށް އިސްކަންދީފައިނުވާކަމުގައެވެ.

25.8 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާކަމަށްވިޔަސް، ފުރަތަމަ އިސްކަން ދޭންވާނީ އެ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ޚާއްޞަ ގޮތެއްކަން ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ވަކި އިޚްތިޞާޞް ޚާއްޞަކަމަށް އަދި ޢާންމުކަމަށް ނިންމާފައިވަނީ އެ މާއްދާތަކުގައި އެކަމަ އިބާރާތް ނުވެސް ނުވަތަ ބަހެއް ބޭނުންކޮށްފައިނުވޭ ކަމުގައެވެ.

25.9 މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލަށް ބަލާއިރު، ޤާނޫނެއް މާނަކުރުމުގައި އެ އުސޫލު ބުނާ ޤާނޫނަށް ނައްޞު ހާސިލުކުރަން ގޮތުން ބަލާއިރު، ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދުން ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅައިދީފައިވާ ބަހުގެ ބަޔަށް މަޤްޞަދަކީ ބިނާވެފައިވަނީ ހާސިލުކުރުމަށްކަމަށްވާތީއާއި، މި އުސޫލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާ މާނަކުރާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގައި ހުރި އުޞޫލުން ތަފްސީލުކޮށްދެވިފައިވާ އިޚްތިޞާޞް ގޮތުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ޖިނާއީ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް ދޭ ކަމުގައެވެ.

25.10. މީގެ އިތުރުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޤްޞަދު ޙާޞިލުކުރުމަށްޓަކައި، މައްސަލަ ހުށަހަޅަން ކޯޓަށް ނިންމުމަކީ ފުރުޞަތުދީގެން ޖެހޭނެކަމެއް ޤަރީނާއެއް އިޖްތިހާދީ ބަޔާންކޮށްދީފައި ދަށުކޮށްފައެވެ.

25.11. މި މައްސަލައިގައި އަމަލުކޮށްފައިވާ އުޞޫލަކީ، ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވާ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ސާފު ނަޒަރުން އެ ކޯޓުން މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްދީފައިވާތީއެވެ. އަދި އެ ކޯޓުން މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިސްތިއުނާފު ލިބިގެންވާކަން އެ ކޯޓުން ނެރުއްވި އިއުލާނުގައިވެސް، އެ މައްސަލަ އެ ކޯޓުން ހުށަހެޅުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލާފައި ދަށުކޮށްފައިވާ ތަޙުޤީޤު ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެ ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ތަޙުޤީޤަށް ނިންމުން ދޭންޖެހޭކަމަށް ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމުގައި ތަޙުޤީޤުން އެ ސަބަބެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމެވެ.

25.12. މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިސްތިއުނާފު ލިބިގެންވާ ކޯޓަކުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން، އެ ކޯޓަކުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ވަކީލަކަށް ތަޙުޤީޤުން ސާފުކޮށްދެއްވުމަށްވެސް ބަލާ ޤާނޫނީ ނަޒަރުން ނިންމާފައެވެ.

25.13. ހދ. ކުޅުދުއްފުށީ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ޖެހިލުމުން ނަން ބަލައިލުމުގައި، އަދި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ފާޅުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބަލައިލުމުގައި، މައްސަލައަށް ގޮތެއް އަނިޔާގެ މައްސަލައަކަށްވުރެ، އެ މައްސަލަ އަވަސް ގުޅުމެއްގެ ތުހުމަތު ހިނގައި ނިންމުމުގެ ކަމުގައި މައްސަލަ ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން، އެ ކޯޓަށް މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިސްތިއުނާފު އޮތުމާ، މައްސަލަ ބަލައިގަތުމުގައި ނިންމާފައިވާ އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތުގައިވާ ޤާނޫނީ ގޮތުގައި ޖަވާބުދާރީކުރަންވާނެކަމެވެ.

25.14. **ބަލައިލުމުން އުފެއްދުމެއް** ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން J31-01-2024-38 ނަންބަރުގައި (18 ޑިސެމްބަރު 2024) މުޤައްރަރުކުރެއްވި ތަޙުޤީޤު ފެނިފައިވާ ގޮތުން ގޮތް އަދާ ލިޔުން

ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ބާޠިލް ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމުގައި، މި މައްސަލައަކީ ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމުގައި، މި މައްސަލަ އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ މި މައްސަލައަކީ ބަލައިގަނެ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމުގައި، މި މައްސަލައަކީ ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ހިނގާ މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށް ނިންމާނަމަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 101 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މި ދައުވާ ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ ދައުވާކުރުމަށް ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައިކަމަށްނުވާތީއާއި، މި މައްސަލައިގައި އުފުލާފައިވާ މީހަކަށް އަނިޔާއެއް ލިބިދާފަދަ ކުށެއް ކޮށްފާނެކަމުގެ ބިރު ދެއްކުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ، މި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓަކަށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމުގައި، އެ ފަދައިން މައްސަލަ ހުށަހަޅައިފިނަމަ އެ ކޯޓުން މައްސަލަ [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިލައްވައެވެ.

26. ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނިންމުމާއި ގުޅޭ އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާތަކުގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

26.1 މި މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރުމުގެ 02 (ދޭއް) ދައުވާއެއް ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާއިރު،[21] މި ދައުވާ [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް [illegible] ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 83 ވަނަ

---

[21] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް 29 ޑިސެމްބަރު 2022 ގައި ހުށަހަޅާފައިވާ "ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމު" (ދައުވާ ފޯމުގެ ރިފަރެންސް ނަންބަރު 1382/2022/Q/20).

މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އޭނާގެ [illegible] ސާފުކުރުމަށްފަހު މައްސަލަ އަލުން ޤާނޫނުގައި ބަޔާންވެގެންވާގޮތުގެ މަތިން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދައުލަތަށް [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާ ކޮށް ބާޠިލުކޮށް މައްސަލަ އަނބުރާ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ގދ. [illegible] [illegible] ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން، އަލުން އަނބުރާ ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި (މިހާރު މި އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ) [illegible]. އަދި މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް [illegible].

26.2 މި ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގދ. [illegible]، އަދި އޭނާ އެހެންވިޔަސް އެ [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމުގައެވެ.

26.3 ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވަނީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށްކަމުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ޖިނާއީ ކުށެއް ކުރިކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ކޯޓުތަކުގައި ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ.

26.4 ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ޖިނާއީ ކުށެއް ކުރިކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ކޯޓުތަކުގައި [illegible] [illegible] ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ.

26.5 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] 02 (ދޭއް) [illegible] މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ކޯޓަށް [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ

މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށާއި، އެއީ ޖިނާއީ ކުށުގެ ޢަމަލު ހިނގި ތަނެއްގައިވާ، ރަށުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ ކޯޓާއި، ދަޢުވާކުރެވޭ މީހާ ދިރިއުޅޭ ތަނެއްގައިވާ، ރަށުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ ކޯޓަށެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ މި މާއްދާގައި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ އިތުރު 02 (ދޭއް) ގޮތެއް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޚްތިޞާޞްގެ ދާއިރާގެ އިތުރުން، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ދާއިރާ ފުޅާކުރުމަށްޓަކައި ފެންނަކަމުގައެވެ.

26.6 މީގެ އިތުރުން، މި މާއްދާ ފަރުމާކުރެވިފައިވާ ގޮތުން "އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް" މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވުމުން، އެ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ subject matter jurisdiction އޮތް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ މައްސަލައެއްގެ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް (territorial jurisdiction) ނެތްކަމަށް ބުނެ، މައްސަލަ ޚާރިޖު ކުރެވިދާނެކަމެއް ކަމުގައި ނުވާކަމުގައެވެ.

26.7 [illegible] 02 (ދޭއް) ދަރަޖައިގެ [illegible] -/100,000ރ (އެއްލައްކަ ރުފިޔާ) [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] 5 [illegible] އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ [illegible]

26.8 [illegible] 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] (ހ) ގައި [illegible]

އިބާރާތުން، ނުވަތަ ޖުމްލައިން އެ ޤާނޫނު އެކުލަވާލި ފަރާތުގެ ނިޔަތް ތަރުޖަމާކަމަށް ބަލަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމުގައެވެ.

26.9. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ އިތުރު 02 (ދޭއް) ގޮތެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއިން ދީފައިވާ އިޚްތިޞާޞް ހަނިކޮށްފައިނުވާކަމާއި، އަދި އެއް އިޚްތިޞާޞް އަނެއް އިޚްތިޞާޞްގެ މައްޗަށް އިސްކަންދީފައިނުވާކަމުގައެވެ.

26.10. މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލަށް ބަލާއިރު، ޤާނޫނެއް މާނަކުރުމުގައި އެ ޤާނޫނު [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible] ގޮތުން [illegible] މަޖިލީހުން [illegible] [illegible] [illegible]، މި އުސޫލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާ މާނަކުރާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގައި [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގެ [illegible] އިޚްތިޞާޞް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް ދޭހަ ކުރެވެއެވެ.

26.11. މީގެ އިތުރުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޤްޞަދު [illegible]

26.12. މި މައްސަލައިގައި [illegible]

26.13. ދައުލަތުން އެދިފައިވަނީ ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ޤަޟިއްޔާއިން މި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެ ކޯޓަށް ނެތްކަމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެ ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ފައިސަލުކޮށްދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

27. މި މައްސަލަތަކުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާގެ އަލީގައި، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ސުވާލަކީ ކޯޓުތަކަށް މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ލިބިދޭ ގޮތާއި، އަދި އިޚްތިޔާރުގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން ދައުލަތުން ކޯޓުތަކަށް ދައުވާ ހުށަހެޅުމުގައި އިޚްތިޔާރު ލިބިދޭ ދާއިރާއާއި ގުޅޭ ޤާނޫނީ ސުވާލެވެ.

އިޚްތިޔާރު

28. މި މައްސަލާގެ ބޭނުމަށް، އިޚްތިޔާރު ނުވަތަ jurisdiction އަކީ، މައްސަލައެއް ބެލުމަށް އަދި މައްސަލައެއްގެ ޙުކުމެއް ކުރުމަށް ކޯޓަށް ބާރުލިބިފައިވުމެވެ.[22] ނުވަތަ ކޯޓުގެ ކުރިމައްޗަށް އެކަށައެޅިގެންވާ ގޮތެއްގައި ގެނެވިފައިވާ މައްސަލައެއް ނުވަތަ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ޤާނޫނުގެ ޙުކުމް އިއްވުމަށް، ނުވަތަ ޤާނޫނުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަރާތްތައް ދިނުމަށް ޤާނޫނުގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން ކޯޓަށް ނުވަތަ ފަނޑިޔާރަކަށް ދީފައިވާ ބާރާއި އިޚްތިޔާރެވެ.[23]

29. އާންމު ގޮތުން އިޚްތިޔާރު ބަހާލާ ގިންތިތަކުގެ ތެރޭގައި، މައުޟޫއީ (subject matter) އިޚްތިޔާރު، ސަރަޙައްދީ (territorial/regional) އިޚްތިޔާރު، ޝަޚްޞީ (personal) އިޚްތިޔާރު، މުދަލުގެ މައްޗަށް ހިނގާ އިޚްތިޔާރު (in rem jurisdiction)،

---

[22] Bryan A. Garner (Ed.) *Black's Law Dictionary*, (2009), St. Paul, MN: Thomson Reuters (9th ed., p. 927)

[23] Bryan A. Garner (Ed.) *Black's Law Dictionary*, (2019), St. Paul, MN: Thomson Reuters (11th ed., p. 1006)

ޚާއްޞަ (exclusive) އިޚްތިޞާޞް އާއި އިސްތިއުނާފީ (appellate) އިޚްތިޞާޞް ހިމެނެއެވެ. ބަޔާންކުރަނިވި ޝިރްކަތުގެ ތެރެއިން މި މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢުގެ ބާރުތައް، މި ނިންމުން ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞްއާއި މައުޟޫޢީ ނުވަތަ މައްސަލައިގެ ބާވަތުން ލިބިދޭ އިޚްތިޞާޞްގެ ދަށުގައެވެ.

30. މައްސަލައިގެ ބާވަތުން ނުވަތަ މައުޟޫޢީ (subject matter jurisdiction) އިޚްތިޞާޞްއަކީ ވަކި ބާވަތްތަކުގެ މައްސަލަތައް ނުވަތަ ވަކި މައުޟޫޢަކާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ ބާރު ކޯޓަކަށް ލިބިގެންވުމެވެ. މިސާލަކަށް ކުޑަކުދިން ކުރާ ޖިނާއީ ކުށުގެ މައްސަލަތައް ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވަނީ ޖުވެނައިލް ކޯޓަށެވެ.[24]

31. ސަރަޙައްދީ (territorial or regional jurisdiction) އިޚްތިޞާޞްއަކީ ކޯޓަކަށް ބާރު ލިބިގެންވާ ވަކި ޖުޣްރާފީ ސަރަޙައްދެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ލިބިގެންވާ އިޚްތިޞާޞްއެވެ. މިސާލަކަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި ހިނގާ ކުށްތަކުގެ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓަކަށް ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި ވައްކަންކުރި މީހަކީ އެހެން ޤައުމެއްގެ މީހެއް ކަމުގައިވިޔަސް ނަމަވެސް، އެ ކުށް ހިނގާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި ކަމުންނެވެ.

32. މި 02 (ދޭއް) އުސޫލުން އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެން ނޫނީ، ކޯޓުން މައްސަލައެއް ބަލައި ފައިސަލާކޮށް ނުކުރެވޭނެއެވެ. މީގެ މާނައަކީ، ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ އުފުލާނީ މި ދެ މިންގަނޑުންވެސް އެ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ޤާނޫނީގޮތުން އެ ކޯޓަކަށް ލިބިގެންވާނަމައެވެ.

އިޚްތިޞާޞް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނީ ނައްޞުތައް

33. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 155 ވަނަ މާއްދާގައި ކޯޓުތަކުގެ އިޚްތިޞާޞް ކަނޑައެޅުމުގެ ޤާނޫނުތަކާއި، ކޯޓުތައް ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުތަކާއި، ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުތަކުން ހުރުމުގެ ބާރު ދައުރުތަކުން

---

[24] ޤާނޫނު ނަންބަރު 18/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުގެ ޤާނޫނު) ގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).

މަޖިލީހަށް ލިބިގެންވާކަން ބަޔާންކުރެވިފައެވެ. މި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުން، ކޯޓުތަކުގެ އިޙްތިސާބް ކަނޑައެޅިފައި އޮތީ ސަރުކާރުގެ ބާރުތަކުގެ ތެރެއިން ވަކި ގަވާއިދަކުން 6 ގައެވެ.[25] 2008 ވަނަ އަހަރުގެ މި ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ފަހު، ވުޖޫދުވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުން ކޯޓުތަކުގެ އިޙްތިސާބް ތަންޒީމުކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ދެ ދާއިރާ، އެހެން ސަރަޙައްދީ އިޙްތިސާބާއި ގުޅޭ އިޙްތިސާބް ނިސްބަތްވާގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ އިބާރާތުން، އެ ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލުގައި ހިމެނެއެވެ. އެއީ ފަހުން ޖީނާއި އިޖްތިމާޢުގެ ޤާނޫނާއި މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގައި އިޙްތިސާބުގެ ދާއިރާ ވެސް އިތުރު މުސްތަޤިއްލުކަން ކަށަވަރުވެއެވެ.

34. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިޙްތިސާބާއި ހައިކޯޓުގެ އިޙްތިސާބާއި އަދި ދަށު ކޯޓު އިޙްތިސާބް ކަނޑައަޅާފައެވެ. މިގޮތުން، ދަށު ކޯޓު ބެހިގެންވަނީ 02 (ދޭއް) ގިންތިއަކަށްކަމަށްވާތީ،[26] ދެ ސުޕީރިއަރ ކޯޓުތަކަށް އިޙްތިސާބް ހިމާޔަތް އުސޫލު މި ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 5 އަދި މި ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެއެވެ.

35. މި ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި މި ޤާނޫނުން ކޯޓުތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ އިޙްތިސާބުތަކުގެ އިތުރުން، އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުގައި އޮންނަންވާ ގޮތް ނިސްބަތް ސަރަހައްދީ އިޙްތިސާބް އެ ކޯޓަކަށް ލިބިގެންވާކަމެވެ.

(ހ) އެ ކޯޓަކީ ދައުލަތުގެ ހައިސިއްޔަތުން ހުރިހާ އަތޮޅެއްގެ ހަމަހަމަ ހުރިހާ ކޯޓަކަށްވުން. ދައުލަތު ވެރިން އަމަލުކުރުން ގިނަ ދިރުންދުން ކަމަށްވާނަމަ، އެއީ އެކަށީގެން އަމަލުގެ ހުރިހާ އަތޮޅެއް ހިމެނޭ ހުރިހާ ކޯޓެއް އެ ކޯޓުވުން.

(ށ) ފުރިހަމަ ވަކިސަރަޙައްދުގައި ވެރި ދާއިރާ ފުރިހަމަ ބައެއް ހުރި ހުރިހާ ކޯޓުވުން.

---

[25] ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ހިނގުމުގެ ގަވާއިދު 6 (2013) ގެ 2 ވަނަ ބާބުގެ 3 ވަނަ މާއްދާ.

[26] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާ.

(ސ) ދައުލަތުގެ އިދާރާއަކަށް ނުވަތަ މުއައްސަސާއެއްގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ ދައުވާއެއްނަމަ، އެ އިދާރާއެއް ނުވަތަ މުއައްސަސާއެއް ހުރި ދާއިރާއެއްގެ ކޯޓަކުންނެވެ.

(ޑ) ކުންފުންޏެއް ނުވަތަ ކުލަބް ޖަމްޢިއްޔާއެއްފަދަ ޖަމާޢަތެއްގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްނަމަ، އެ ޖަމާޢަތެއްގެ މައި މަރުކަޒު ހިމެނޭ ދާއިރާއެއްގެ ކޯޓަކުންނެވެ. އަދި މިފަދަ ޖަމާޢަތެއްގެ ގޮފިއެއްގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްނަމަ އެ ގޮފިއެއްގެ މަރުކަޒު ހުރި ދާއިރާއެއްގެ ކޯޓަކުންނެވެ.

(ޒ) ތަރިކައިގެ މައްސަލައެއްނަމަ، މުތަވައްފާ ނިޔާވިއިރު ދާއިމީ އެޑްރެސް ހުރި ދާއިރާގެ ކޯޓު ނުވަތަ ތަރިކަ މުދާ ހުރި ދާއިރާގެ ކޯޓަކުންނެވެ.

(ޓ) އިފްލާސްކުރުމުގެ މައްސަލައެއްނަމަ ހުކުމް ކުރި ކޯޓަކުންނެވެ.

(ޔ) ވިޔަފާރީގެ މައްސަލައެއްނަމަ ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ދާއިމީ އެޑްރެސް ހުރި ދާއިރާގެ ކޯޓު ނުވަތަ ދައުވާލިބޭ ފަރާތް ދިރިއުޅޭ އެޑްރެސް ހުންނަ ދާއިރާގެ ކޯޓަކުންނެވެ. ނުވަތަ ދެފަރާތުން އެއްބަސްވާ ކޯޓެއް ނުވަތަ މުޅި މުޢާމަލާތް ނުވަތަ މުޢާމަލާތް ބައެއް ތަންފީޛުކުރެވުނު ދާއިރާއެއްގެ ކޯޓު، ނުވަތަ އެއްބަސްވުން ތަންފީޛުކުރަންޖެހޭ ދާއިރާގެ ކޯޓަކުންނެވެ.

(ޕ) ދަރަނި ހޯދުމާބެހޭ ދައުވާއެއްނަމަ، ދައުވާކުރާ ފަރާތް ދިރިއުޅޭ ނުވަތަ ދައުވާލިބޭ ފަރާތް ދިރިއުޅޭ ދާއިރާގެ ކޯޓަކުންނެވެ.

(ޖ) ދައުވާލިބޭ ފަރާތް ދިރިއުޅޭ ވަކި އެޑްރެހެއް ނެތްނަމަ އަދި މި ދާއިރާގައި ބޭނުންވާ ގޮތުގެމަތިން، މައްސަލަ ހުށަހަޅާން ނެތްނަމަ ދައުވާކުރާ ފަރާތް އުޅޭ އެޑްރެސް ހިމެނޭ ދާއިރާގެ ކޯޓަކުންނެވެ.

(ޗ) ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތް ދިރިއުޅޭ ދާއިރާގެ ކޯޓަކުންނެވެ.

(ޘ) މައްސަލައެއްގައި ހެކިބަސްދޭ ފަރާތްތައް ދިރިއުޅޭ ދާއިރާގެ ކޯޓަކުންނެވެ.

36. މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންކަން ބަޔާންކޮށްދީފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 5 ގައެވެ.[27] މިގޮތުން، މި ޖަދުވަލުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި، މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގެ މައްސަލަތައް ބެލުން ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

(ހ) އެ ކޯޓެއް ހިމެނޭ ޖުޑިޝަލް ދާއިރާގައި ހިނގާ އެންމެހައި ޖިނާއީ، މަދަނީ، އަދި އާއިލީ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން މި ޖަދުވަލުގައި ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ އެހެން މާއްދާއެއްގައި ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އިސްތިސްނާކޮށްފައިނުވާ މައްސަލަތައް

(ށ) އެ ކޯޓު ނިސްބަތްވާ ޖުޑިޝަލް ދާއިރާގެ ކުޑަކުދިންގެ މައްޗަށް އުފުލޭ ޖިނާއީ ދަޢުވާތަކުގެ ތެރެއިން މި ޖަދުވަލުގައި ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ އެހެން މާއްދާއެއްގައި ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އިސްތިސްނާކޮށްފައިނުވާ މައްސަލަތައް

(ނ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް

(ރ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 65 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް

(ބ) ޤާނޫނީ ބާރެއް ނުވަތަ ސަބަބެއް ނެތި ބަންދުކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެ އެ ބަންދުންދޫކޮށްލުމުގެ އަމުރެއް ނެރެދިނުން އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް

(ޅ) ޤާނޫނީ ބާރެއް ނެތި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހަކު އެ ބަންދުންދޫކުރުމަށް އަންގާ ހޭބިއަސް ކޯޕަސް ނެރޭ އަމުރަކާ ތަންފީޒުކުރުމުގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ބަންދުކުރުމުގެ ސަބަބުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 58 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް

(ކ) ކަފާލާތުގައި ދޫކޮށްލުން އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް

---

[27] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 66 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).

(އ) އަވަސް ނިޔާގެ ގަވާއިދުގެ ދަށުން މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުތަކުން އަވަހަށް ނިންމަވަންޖެހޭ މައްސަލަތައް

(ވ) އެއްބަސްވުންތަކާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމާއި ވަޞިއްޔަތުގެ [illegible] ތަސްދީޤުކުރުން.

37. ޖަދުވަލު 5 ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުތަކުގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި [illegible] ބާވަތުގެ މައްސަލަތައް ލިސްޓުކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ މާނައަކީ، މި ނަންބަރުގައި ލިސްޓުކޮށްފައިވާ މައްސަލަތައް [illegible] [illegible] ޢާއިލީ، މަދަނީ އަދި ޖިނާއީ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް އެ ކޯޓުތަކަށް ލިބިގެންވާކަމެވެ. މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބަލަންޖެހޭކަމަށް މި ނަންބަރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ އަންނަނިވި މައްސަލަތަކެވެ.

(ހ) ޤަސްދުގައި މީހުން [illegible] [illegible] މައްސަލަތައް

(ށ) މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މައްސަލަތައް

(ނ) ވައްކަން، [illegible]، ޚިޔާނާތްތެރިވުމާއި، މަކަރާއި ހީލަތާއި، [illegible] [illegible] [illegible] 100,000/-ރ. (އެއްލައްކަ ރުފިޔާ) އިން ފެށިގެން މަތީގެ އަދަދުގެ ފައިސާ ހިމެނޭ ނުވަތަ އެ އަގުގެ މުދާ ހިމެނޭ މައްސަލަތައް

(ރ) [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(ބ) [illegible] [illegible] މައްސަލަތައް

(ޅ) [illegible] ޖަދުވަލު 1 ގެ "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތައް

(ކ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތައް

(އ) 5,000,000/-ރ. (ފަސް މިލިއަން ރުފިޔާ) އިން ފެށިގެން މަތީގެ އަދަދުގެ ފައިސާ ހިމެނޭ ނުވަތަ އެ އަގުގެ މުދާ ހިމެނޭ މައްސަލަތައް.

38. ޖަދުވަލު 5 ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ އެހެން މާއްދާއެއްގައި ކޮންމެ ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވި ނަމަވެސް، ވަކި ތަނަކާގުޅޭ ގޮތުން ކުރިމަތިވާ އެ ތަނެއްގެ ބިންބިމާއި އިމާރާތްތަކާއި ގޯތިގެދޮރާއި އެ ތަނުގައިވާ [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކާއި، އެ ތަނެއްގެ [illegible] ތަރިކައިގެ މައްސަލަތަކަކީ، ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ކޯޓެއްގެ ގޮތުގައި އެ ތަނެއްގެ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބަލާ މައްސަލައެއް ކަމުގައެވެ.

39. ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާއާއި، ޖަދުވަލު 5 ގައިވާ ބައިތަކުން އުސޫލުގައި ކިޔާފައި، [illegible] އެ ނަންބަރުތަކުގައި ކޯޓުތަކުން މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢުން ނުވަތަ މައްސަލައިގެ ބާވަތުން އިޚްތިޞާޞް ލިބިދޭ ގޮތާއި (subject matter jurisdiction) އަދި އެ ކޯޓެއްގެ ސަރަޙައްދުން އިޚްތިޞާޞް (territorial or regional jurisdiction) ލިބިދޭ ގޮތް ބަޔާންކުރާކަމެވެ. އަދި ހަމައެއާއެކު، [illegible] [illegible] މި 02 (ދެ) އިޚްތިޞާޞް [illegible] ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގައި، މައްސަލައިގެ ބާވަތުން ވަކި ކޯޓަކަށް އިޚްތިޞާޞް ލިބޭކަން ހާމަވެއެވެ. މިސާލަކަށް [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ނުވަތަ ތަރިކައިގެ މައްސަލައަކަށްވިޔަސް، ނުވަތަ ވިޔަފާރީގެ މައްސަލައަކަށްވިޔަސް، އިޚްތިޞާޞް ލިބިދޭ ކޯޓުގެ ތަފާތު ހުރެއެވެ. މިއީ މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢަށް ނުވަތަ ބާވަތަށް ބަލައި، މައްސަލަ ހުށަހަޅަން ޖެހޭ ކޯޓު ބަޔާންކުރެވިގެންދެއެވެ.

40. މީގެ އިތުރުން ބާވަތުގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ތެރެއިން، ކަނޑައެޅިފައިވާ ފައިސާގެ ނިސްބަތުންވެސް މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް އިޚްތިޞާޞް ލިބިދޭގޮތަށްވެސް ބަޔާންކުރަނިވި ނައްޞުތަކުން ފާހަގަވެއެވެ. މިސާލަކަށް -/5,000,000ރ. (ފަސް މިލިއަން ރުފިޔާ) ހަމަނުވާ އަދަދުގެ ފައިސާ ހިމެނޭ ނުވަތަ އެ އަގު ހަމަނުވާ މުދާ ހިމެނޭ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ލިބިދެއެވެ.

41. މިސާލު ބަޔާންކުރަނިވި ޖަދުވަލު 5 ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރަށް ބަލާއިރު، އެއީ ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުތަކަށް [illegible] އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ޢާއްމު ހަމަ ކަން އެނގެއެވެ. މިސާލަކަށް،

[illegible] މައްސަލައެއްގެ ދަޢުވާ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ، އެ މައްސަލައިގެ [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް [illegible] [illegible]. [illegible] ނުވަތަ މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible].

42. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކެވެ. މި ކޯޓުގެ މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގެ [illegible] އެ [illegible] މައްސަލައެއް [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކެވެ. [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ 02 (ދޭއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][28] [illegible] [illegible]، މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަކަށް [illegible] މައްސަލައެއް އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ މައްސަލައެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

43. ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ދަޢުވާ އުފުލުމާއި، [illegible] ހިންގުމުގެ އުޞޫލުތައް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނަށް ބަލާއިރު، މި ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި، ޖިނާއީ މައްސަލަތައް ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގައި [illegible] [illegible] މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަކަށް [illegible] [illegible].[29] އަދި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަކަށް ޖިނާއީ މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]،

---

[28] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/06/SC (27 ޖަނަވަރީ 2015) ސަރކިއުލަރއިން ޤާއިމުކުރެވިފައި، އަދި 21 ސެޕްޓެންބަރު 2021 ގައި އިޞްލާޙުކުރެވިފައި.

[29] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2).

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާޟީއަކުގެ ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ އެނޫން ޤާނޫނެއްގައި އެ ޤާޟީއަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އިޚްތިޞާޞްގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން ކަމުގައި ބެލެވެންހުރެއެވެ.[30]

44. ޤާޟީއަކުގެ އިޚްތިޞާޞްއާ ގުޅޭ މުހިންމު ނައްޞެއް ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވެއެވެ. އެ އަކުރުގައިވަނީ

> "6 (ނ) އެނޫން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ ޖިނާއީ ކުށުގެ އަމަލު ހިނގި ސަރަހައްދުގައިވާ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓެއްގައި ނުވަތަ ދަޢުވާ ލިބޭ މީހާ ދިރިއުޅޭ ސަރަހައްދުގައިވާ ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓެއްގައި އެ ކަމުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ޙައްޤު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ."

45. މި ނައްޞަށް ބަލާއިރު، އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

45.1. މައްސަލަ ބެލުމަށް ކޯޓަށް އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ 02 (ދޭއް) ގޮތެއް އެ ނައްޞުގައި ބަޔާންކުރެވެއެވެ. އެއީ ޖިނާއީ ކުށުގެ އަމަލު ހިނގި ސަރަހައްދުގައިވާ، ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓެއްގައި ދަޢުވާ އުފުލުމާއި، ނުވަތަ ދަޢުވާ ލިބޭ މީހާ ދިރިއުޅޭ ސަރަހައްދުގައިވާ، ކަމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓެއްގައި ދަޢުވާ އުފުލުންކަމެވެ.

45.2. އެ މާއްދާގެ އިބާރާތް ފެށުމުގައި "އެނޫން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ" މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިބާރާތުން، މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާޟީއަކުގެ ޤާނޫނުގައި އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ދާއިރާގެ އިތުރުން، އިތުރު 02 (ދޭއް) ގޮތަކަށް އިޚްތިޞާޞް ލިބިދާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދޭ ނައްޞެއް ކަމުގައި ބެލެވެއެވެ. އެއީ، މި މާއްދާގައި އެނޫން ޤާނޫނެއް އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާކަމާއި، އެނޫން ޤާނޫނެއް މަޙްދޫދުކޮށްފައިވާކަމާއި، އެނޫން ޤާނޫނެއް އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާކަމެވެ. މިކަމަށް އިތުރަށް ބަލާއިރު، އާންމު އުޞޫލުން، އެއް ޤާނޫނަކުން އަނެއް ޤާނޫނުގެ މާއްދާއެއް ނަސްޚުކުރާނަމަ، ނަސްޚުވާނީ ފަހަރެއްގައި އެ މާއްދާ އިބާރާތުގައިވާ ތަން ފާހަގަކުރުމެވެ. މިސާލަކަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ

---

[30] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ).

ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 98 ވަނަ މާއްދާގައިވާ އިސްތިޘްނާ ބަލާއިރު، "މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 2008/10 (ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) ގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އުވިގެންދާނެއެވެ." މިގޮތުން އިސްތިޘްނާކޮށްފައިވެއެވެ. މި މާއްދާ މިގޮތުން އުވުމުން، މި ޤާނޫނު ތަޢާރަފުވުމުގެ ކުރިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކުން ބަދަލުކުރަން ސާފު ނަޞްސެއް އޮންނަންވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައިގައި އޮތް 02 (ދޭއް) މާއްދާގެ ޤާނޫނުތަކުގައި އިޚްތިލާފެއް ނެތް ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ހަމަތައް އެގޮތުގެ މަތިން ތަޢާރުފުގައި އޮތުކަމަށް ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ.

45.3. ބައްޔިނާކުރެވި ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "... އެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ހައްގު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ." މިގޮތުން ބައްޔިނާކޮށްފައި އޮތުމުން، ބަލާއިރު އިޚްތިޞާޞް ލިބި، ޤާނޫނުން ސަލާހިއްޔަތު އިޚްތިޞާޞްކޮށްދީފައި ބައްޔިނާކުރާ ކުށުގެ ދަޢުވާ އިޚްތިޞާޞް ލިބޭ ކޯޓެއްގައި ނުވަތަ މި 02 (ދޭއް) ޤާނޫނުގައި ބައްޔިނާކުރާ ގޮތުގެ ތަފާތު ކޯޓެއްގައި ދަޢުވާ އުފުލުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިޚްތިޔާރު ބާކީއެވެ.

އިޚްތިޞާޞާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް އެއް ކޯޓަކުން ބެލުން

46. މި 02 (ދޭއް) ޤާނޫނުގެ ކަމާގުޅޭ ނަޞްސަށްބަލާއިރު ތަޢާރަފުވާ ކުށުތަކުގައި ބައްޔިނާކުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/46 **ދަޢުވާގައި (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް) ވ. އަޙްމަދު ފަރީދު އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން ލިމިޓެޑް** ގެ މައްސަލައިގައި، ޤާނޫނު މާނަކުރުމުގައި މިސާލު ހިފުމަށް ދިރާސާކުރަން އުޞޫލުތައް ކުރުގައި ދެއްވާފައެވެ.[31] އެ ދިރާސާ ބައްޔިނާކުރުމުން އެ މައްސަލައިގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ މާނަކުރުމުގައި މިސާލުހިފުމުން ބަލާ ގޮތްތަކާއި މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބައްޔިނާކުރުމުގެ ޤާނޫނުގައި ބައްޔިނާކޮށްފައިވާކަމާއި، އެއިން ކުރެވޭ ގޮތަކަށް ޤާނޫނުގެ މާނަ ކުރުމަށް

---

[31] މި އުސޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ވަނަ ނިންމުންތަކުގައި ބައްޔިނާކޮށްފައެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2023/SC-A/02 ޝަރީޢަތް އުޅޭ، ނަންބަރު 2021/SC-A/113 ޝަރީޢަތް އުޅޭ، ނަންބަރު 2024/SC-A/06 ޝަރީޢަތް އަދި ނަންބަރު 2021/SC-A/79 ޝަރީޢަތް ހިމެނެއެވެ. 2021/SC-A/96

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މާނަކުރުމުގެ
[illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ އިބާރާތާއި [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible]
މާއްދާ ނުވަތަ އިބާރާތް ހިމެނޭ ޤާނޫނު [illegible] އެއް [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ސިޔާސަތާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

47. މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ވަކި ބަހެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް ނުވަތަ ޖުމްލައެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތުން، އެއަށް ވަކި މާނައެއް ދެވޭނަމަ، އެފަދަ މާނައެއް އެއަށް ވެސް ފުޅާކުރުމަކީ، ނުވަތަ އޭގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތައް ހިމެނުމުން [illegible]، [illegible] ނޫންކަމުގައި [illegible]. އަދި ހަމައެއާއެކު، މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ޤާނޫނު އެކުލަވާލެވުމުގައި ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

48. 02 (ދޭއް) ޤާނޫނުގައި ހިމެނޭ [illegible] ގޮތް [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 02 (ދޭއް) [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] 69 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] "...[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

49. ހަމައެއާއެކު، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ އިބާރާތް ޢުމޫމީކޮށް ބަލާއިރު، އެ އަކުރުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުޠުތަކަށް އިސްތިސްނާވުމެއް ނުވަތަ ޚާއްޞަކަމެއް ދޫކޮށްލެވޭނެކަމަށް ދޫކޮށްލެވޭނެކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

50. މިއީ ތަފާތު މިންގަނޑު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގައި އިސްތިސްނާ ބަޔާންކުރާ މާއްދާއެވެ. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ހުއްޖަތުގެ ސަރަޙައްދު އިސްތިސްނާ ބަޔާންކުރާއިރު، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި އާންމު އުސޫލު ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ. އަދި އާންމު އުސޫލުން މަދަނީ ދަޢުވާއެއް ބުނުމުގެ ސަރަޙައްދު އިސްތިސްނާ ދިޔަސްނަމަ ހުއްޖަތީ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް އާންމު ގޮތެއްގައި ދިރިއުޅޭ ތަން ނިސްބަތްވާ ސަރަޙައްދު ދާއިރާގެ ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. މި މާއްދާ އިބާރާތްކޮށްފައިވާގޮތުން ދުރުވުން، އާންމު އުސޫލުން ޤާއިމުކުރެވުނު، ކުރިމަތިވާ ބައެއް ބަލައި، އިސްތިސްނާ ބަޔާންކުރެވި އެކަށައަޅާފައިވާ ގޮތް ފެންނަމެވެ.[32]

51. މިއީ މިގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުއްޖަތުގެ ޤާނޫނާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު މިފަދައިން އާންމު އުސޫލުން ކަނޑައަޅާފައިވާއިރު، އިސްތިސްނާއާ ގުޅޭ ނަތީޖާތަކުގައި އިސްތިސްނާކުރުން ތަފުސީލު ކަނޑައަޅާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، ބަލަން ޖެހޭ މުއްދަތު 02 (ދެއް) ޤާނޫނުގައި އެކަން އެއްހަމަ ގޮތެއްގެ މައްސަލަ، ޤާނޫނު ހިފެހެއްޓޭ އުސޫލެވެ.

52. ހަމައެއާއެކު، މި 02 (ދެއް) ޤާނޫނުގެ އިސްތިސްނާއާ ގުޅޭ ނަތީޖާތައް އެކުއެކުގައި ހިފެހެއްޓުން، ޤާނޫނީ ގޮތުން ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ބުނެފައިވާ ބަޔާންކުރުމުގައި ޤާނޫނު އެކަށަވަރި ފާހަގަކުރަތަކީ، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ބާރުގޮތެއްކަން ތަފުސީލުކޮށްދިނުން ކަމުގައި ހަމަޖެހިއްޖެވެ. އަދި މި އަކުރުގައި ބަޔާންކުރާ 02 (ދެއް) ބާރުގޮތެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުއްޖަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އިސްތިސްނާ ދިމާލުގައި ބާރުތަކެއްކަން ނުދެވޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ

---

[32] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ).

ޤަރީނާއިން، ޖިނާއީ ކުށުގެ އަމަލު ހިނގި ތަނެއްގައިވާ، ކަމުގެ އިލްތިބާސް ލިބިގެންވާ ކާޑެއްގައި، ނުވަތަ ދަޢުވާލިބޭ ވީމާ ދިރިއުޅުނު ތަނެއްގައިވާ ކަމުގެ އިލްތިބާސް ލިބިފައިވާ ކާޑެއްގައި، އެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިދީފައިވާކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ، ވާނަކުރުމުގެ ހަމަޖެއްސުމުގެ ބާރުއެކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ބަލާއިރު ހެކިތަކުގެ އުސޫލުގެ ތަޢާރުފް ކަމުގައި ބަލަންޖެހެއެވެ. އަދި މީގެ ހިސާބުކޮށްލާ މި ޤާނޫނު ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ބާރުވާ ކުރިން އެއް ގޮތެއް ބަލައި، އަދާނު ތަޢާރުފުކުރެވުނު 02 (ދޭއް) ބާރަކުގެ ޤަރީނާއިން ކުރިން އެއް އުނިކަން ފާއްދުމުގެ ޝައްކުވެރިކަމަށް ބަލަންޖެހެއެވެ. އެ ބައްޓަނަ އިލްތިބާސްގެ ދާއިރާ ފުރިހަމަވެއެވެ.[33] އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ތަސްދީޤުކުރެވިފައިވާ ގޮތުގެ ތަފްސީލުތަކުގައިވާ ފުރުޞަތުގެ ބައްޓަންކަން އުނިކުރުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ މަތިން، އެކަށީގެންވާ އަދަބު ދިނުމުގައި އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމެވެ.[34]

ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް އެއް ކޯޓަށް ވުރެ ގިނަ ކޯޓުތަކަށް ލިބިދޭ ގޮތަށް

53. ދެން އުފެދޭ ސުވާލަކީ، އިޚްތިޞާޞްއާ ގުޅޭ މާއްދާތަކުގައި އާންމު އުސޫލު ނުވަތަ އިސްތިސްނާ ނުވަތަ މާއްދާވާން ވަކި ބަޔަކު ބަޔާންކޮށްފައިނުވާއިރު، ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް އެއް ކޯޓަށް ވުރެ ގިނަ ކޯޓުތަކަށް ލިބިދޭ ބަޔާންތަކުގައި، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގެ ދާއިރާގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތާ ގުޅޭ ސުވާލެވެ.

54. އޭގެ ޤާނޫނީ ބިނާވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އިންނެވެ. މި މާއްދާތަކުގައިވާ ޖިނާއީ ކުށެއް ކޮށްފިކަމުގެ ތުހުމަތު

---

[33] 4. (ހ) ކަމެއް ސާބިތުކުރުމުގެ އުސޫލު ޤާނޫނު މުޤައްރަރުކުރުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެ ޤާނޫނެއް ކަމެއް ސާބިތުކުރުން މަސްއޫލު އޮތް ފަރާތުގެ މައްޗަށް ކަމަށް ވާނަމަ، އަދި ވަކި ދަރަޖައެއްގެ މިންގަނޑެއް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާނަމަ، ހެކިތަކުގެ ވަޒަނުގެ ހިސާބުން އެ ޤާނޫނެއް ތަޠުބީޤުކުރެވޭނެ ދަރަޖަ ކަނޑައެޅޭނެއެވެ.
(ހ) ޤާނޫނަކުން މުޤައްރަރުކުރުމުގައި ކަމެއް ސާބިތުކުރުމުގެ އުސޫލު ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަދި ނުވާނަމަ ކަނޑައަޅާނީ ތިރީގައިވާ އުސޫލުތަކުގެ ދަށުންނެވެ.
1. ޤާނޫނު ތަޠުބީޤުކުރުމުގެ ބައިން ހުށަހެޅޭ ހެކިތަކުގެ ވަޒަނުން.
2. ޤާނޫނު ތަޠުބީޤުކުރާ ގޮތް ޝައްކުން އެއްކިބާވާ ދަރަޖައިން.
3. ޤާނޫނު އެކަށީގެންވާ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިގެން ބަލައިލުމުގައި ގޮތް ޝައްކުން އެއްކިބާވާ ދަރަޖައިގެ ގޮތް ބަޔާންކޮށް ސާބިތުކުރެވޭނެ.
4. ތަޙުޤީޤުތަކުގެ މައުލޫމާތު ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެ ބަދަލު ލިބޭނެ ގޮތެއް ކަނޑައެޅުން.

[34] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާ.

ކުރެވިއްޖެ ކޮންމެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ކޯޓެއްގައި ދަޢުވާ އުފުލުމަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވާ ބާރެއްކަމުގައެވެ. މިއަށް [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައިވާ "... އެ ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ޙައްޤު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވެއެވެ." މި އިބާރާތުންނެވެ. މީގެ މާނައަކީ، ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް އުފުލުމުގައި، އެއް ކޯޓަކަށް ވުރެ ގިނަ ކޯޓުތަކަށް އިޚްތިޞާޞް ލިބިދޭ ބާވަތުގައި (multiple venues)، ޤާނޫނު ހުއްދަ ކުރާ ކޯޓުތަކުގެ ތެރެއިން، ދަޢުވާ އުފުލާނެ ކޯޓު އިޚްތިޔާރުކުރުމަކީ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވާ އިޚްތިޔާރީ ބާރެއް (prosecutorial discretion) ކަމެވެ.

55. ޕްރޮސިކިއުޓޯރިއަލް ޑިސްކްރިޝަނަކީ ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގެ އެއް އަސާސެވެ. ބާރުތައް ވަކިވެފައިވާ ނިޒާމުގައި، ކޯޓުތަކުން މި އިޚްތިޔާރީ ބާރުގެ ތެރެއަށް ވަދެވުމާއި، ނުވަތަ އިޚްތިޔާރީ ބާރުގެ ތަރުތީބުން [illegible] ނިންމުންތައް މުރާޖަޢާކުރުމުގައި [illegible].[35]

56. ޕްރޮސިކިއުޓޯރިއަލް ޑިސްކްރިޝަނަކީ ވަކި [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ދައުރު އަދާކުރާ [illegible] ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރެއްނެވެ.[36] އަދި މި އިޚްތިޔާރު ބޭނުންކުރަންވާނީ ނުބައި ނިޔަތެއް (mala fide)

---

[35] Rebecca Krauss, *The Theory of Prosecutorial Discretion in Federal Law: Origin and Developments*, Seton Hall Circuit Review, Volume 6, (2012) Issue 1, Article 1

[36] އިންޑިއާ - އިންޑިއާގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 177 - 186 މާއްދާ އަދި އެ ކޯޓުގެ ***Y.Abraham Ajith & Ors v* [2004] 8 SCC 100**
Inspector of Police ޤަޟިއްޔާ

ޔުނައިޓެޑް ކިންގްޑަމް - ޔުނައިޓެޑް ކިންގްޑަމްގެ **Prosecution of Offences Act 1985** އަދި *R (Corner House Research) v DPP* **[2008] UKHL 60** ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުގައި [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

މެލޭޝިއާ - ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 121 - 127 މާއްދާ، މެލޭޝިއާގެ *Repca Holdings Bhd v PP* **[1997] 3 MLJ 681** މި ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

ސިންގަޕޫރު - ކްރިމިނަލް ޕްރޮސީޖަރ ކޯޑްގެ 35(8)، ސިންގަޕޫރުގެ *Ramalingam Ravinthran v AG* **[2012] 2 SLR 49** ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުގައިވެސް [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

އެމެރިކާ - Federal Rules of Criminal Procedure ***United States v. Armstrong* 517 U.S. 456 (1996)** - [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

ނެތި، ނުވަތަ ސިޔާސީ މަންފާއެއްނެތި،[37] ނުވަތަ ތަފާތުކުރުމެއްނެތި[38] ނުވަތަ ޤާނޫނީ އިންޞާފުންނުވާން ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި އަދި އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި ޚިލާފުނުވާނެ ގޮތެއްގެ މަތީންނެވެ.[39] މިއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 220 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުންނެވެ.[40] އެއީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އެ ފަރާތުން ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނާއި އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަތީން އަދާކުރުމެވެ.

57. **މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/183 ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ފައިޞަލް** ޝަރީޢަތުގައި ހުކުމްކުރި ދިރާސާ ފަހުގެ ޤާނޫނުގެ ފަރާތްތަކުގެ ފަހުން، 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބުނެފައި ވަނީ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ އެކަށައަޅާ ޤާނޫނުއަސާސީއަކާއިފަދައި، ޤާނޫނުއަސާސީގައި އެއްބަސް އަންނަ ބާރުގެ މައްސަލަ ފާހަގަކުރެވޭ، ޖަވާބުދާރީކުރުމުގައި ފުރިހަމަކުރަންވާން އިންސާފު ހުރިހާކަމެއް، ޤާނޫނުއަސާސީން އެކަށައަޅާފައިވާ މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުގެ ބާރު އިސްތިޢުމާލުކުރާ ބާރުގެ ތެރޭގައި އެއަށް ފުރިހަމަ ކޯޓުތަކުގެ ބަލައިގަނެވޭ މައްސަލަ އިންސާފުވެރި ސަރުކާރެއް ދެމެހެއްޓުމަށް ބަލަހައްޓަވާ ސަލާމަތީ ނިޒާމުގެ ދައުރުގެ ބާރުގެ ތެރެއިން ކޯޓު، ޖުޑީޝަލް ރިވިއު މައްސަލައެއްގެ ތެރެއިން ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

58. ޤާނޫނުން ދިފާޢު ބާރު ބަޔާންކުރުމުގައި ހުރިހައި ޙާލަތެއް ސާބިތުނުވާން އެއީ ޤާނޫނުހަމަ މަޖިލީހުގެ ދަށުންނެވެ. ނިޔާވެރިކަން، ޖުޑީޝަލް ރިވިއު މައްސަލައެއްގައި އެކަމާ ފުރިހަމަ ވަޒަންކުރާ އެއްގޮތެވެ. މި ވާހަކަ ބަލާއިރު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ނިންމަވާފައިވާ އަދަބުކުރުމާއި، ނިޔަލަށް ޤާނޫނީ އިޖުރާއަތު ފުރިހަމަކުރުމުގައި ގޮތުގެމަތީ ހިނގާފައިވާކަން، ނުވަތަ މުޖުތަމަޢުގެ އާންމު މަސްލަހަތު މެދުވެރިކޮށް އިސްކަންދޭ ޤާނޫނީ ޙައްޤުތަކަށް އަހަރެމެން، ނުވަތަ އަދިވެސް އިސްކަންދޭ ނިޔާމު ނަޒާހަތްތެރިކަމާ ސުލޫކު ބެހެއްޓުމާ އަދަބެއް ހިނގާފައިވާކަން ދަށުކުރުމާއިބެހޭ ދައުރު، ޖުޑީޝަލް

Ramalingam Ravinthran v Attorney-General [2012] 2 SLR 49 [37]

Mat Shuhaimi bin Shafiei v Public Prosecutor [2014] 2 MLJ 145 [38]

Sukma Darmawan Sasmitaat Madja v Ketua Pengarah Penjara [1999] 2 MLJ 241 [39]

[40] 220. (ނ) ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ފުރިހަމަ ޤާނޫނު އެއްގޮތަށް ކަނޑައަޅާނެއެވެ.

ރިވިއުގެ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދެވޭކަމުގައި މި ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރައްވައެވެ.

59. އެހެންކަމުން، އާންމު އުސޫލަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޤާނޫނުން ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރީ ބާރުގެ [illegible] ކޯޓުން [illegible]. އެހެނަސް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިސްނާއަކީ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޤާނޫނުއަސާސީއިންނާއި ޤާނޫނުން ލިބިދީފައިވާ ބާރުގެ ދަށުން އަދި ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

60. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަކަށް ވެސް [illegible] ކޯޓުތަކަށް [illegible] [illegible] (multiple venues)، ދަޢުވާ އުފުލުން ކޯޓު އިޚްތިޔާރުކުރުމުގައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ލިބިގެންވާ އިޚްތިޔާރީ ބާރުން ކަމަށްވާއިރު، މި އިޚްތިޔާރު ބޭނުންކުރުމުގައި ބައިނަލްއަޤުވާމީ (prosecutorial discretion) މަސައްކަތުގައި އުސޫލުތަކާއި [illegible] (guidelines) ދިރާސާކުރުމުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން [illegible] އިނގިރޭސިވިލާތުގެ The Code for Crown Prosecution (2018) އާއި AGC’s Internal Practice Directions and Prosecution Guidelines ސިންގަޕޫރުގެ އާއި އޮސްޓްރޭލިއާގެ Prosecution Policy of the Commonwealth އަދި އެމެރިކާގެ Justice Manual ހިމެނެއެވެ.

61. ކޯޓު އިޚްތިޔާރުކުރުމުގައި މި [illegible] ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އެ ކުށް ހިނގި ސަރަޙައްދާއި، ހެކި ހުރިތަން ނުވަތަ ހެކިވެރިން ތިބި [illegible] [illegible] ތަނާއި، ދަޢުވާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

62. މިކަންކަމުގެ އަލީގައި، ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެއް ކޯޓަކަށް ވުރެ ގިނަ ކޯޓަކަށް [illegible]،

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިސްތިއުނާފީ ދަޢުވާގެ ތުހުމަތުން، ދަޢުވާ އުފުލި ކޯޓުގައި އެ ދަޢުވާ އުފުލާފައިވާ ސަބަބު އަދި [illegible] [illegible] ގޮތް [illegible] އެކަމުގެ [illegible]، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އިލްތިމާސް [illegible] ސަބަބުތައް، އެކަމުގެ [illegible] އެއް ގޮތް ގަބޫލުކުރަމެވެ. މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ބަޔާންކުރަނިވި ކަންކަން [illegible] [illegible]

ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނިންމުން

63. އއ. މަތިވެރި، އިރުވާގެ، އާދަމް ސަލީމްއާއި، ސ. ހުޅުދޫ، މުސްތަރީގެ، ސަޢީދު މަޖީދުއާއި، ލ. ގަން، ދުންވިލި، އަލީ ރަޝީދުއާއި، ނ. ހޮޅުދޫ، [illegible] މުޙައްމަދު ނާޒިމްއާއި، ގއ. ވިލިނގިލި، [illegible]، ޙަސަން ޙާމިދުއާއި، އއ. މަތިވެރި، [illegible]، ޢަބްދުﷲ ސަޢީދުގެ މައްޗަށް ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި ދައުލަތުން އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއަށް ބަލާއިރު، މި ދަޢުވާގައި ހިމެނޭ 06 (ހައެއް) ފަރާތަކީ އެކި ރަށްރަށުން ނިސްބަތްވާ ފަރާތްތަކެއް ކަން އެނގެއެވެ. މި ދަޢުވާ ބިނާކޮށްފައިވާ ހާދިސާއަކީ [illegible] ގޮތުގައި [illegible] [illegible] ސ. ހުޅުދޫއިން ގިނަ އަދަދަކުގެ [illegible] ނަގާފައިވާ ހަރަކާތެއްގެ މައްސަލަ ބިނާވާ [illegible] މި [illegible] [illegible] ފުލުހުންގެ [illegible] [illegible] ގެންގޮސްފައިވަނީ ސ. ހިތަދޫއިން [illegible] 04 (ހަތަރެއް) މީހުން ނުވަތަ 05 (ފަހެއް) [illegible] ބޯޓުން ދޯންޏެއްގައި ދަތުރުކުރި ކަމުގައި ދައުލަތުން ބުނެއެވެ.

64. ފޯރިގައި ތިބި މީހުންނާއި ތަކެތި ގެންދިޔައީ ސ. ހިތަދޫއަށް ކަމަށާއި، އަދި އެކަން [illegible] ސ. ހިތަދޫ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނުގެ ފުލުހުންކަމަށާއި، މި މައްސަލަ ތަޙުޤީޤުކޮށްފައިވަނީ ސ. ހިތަދޫ ޕޮލިސް ސްޓޭޝަނުންކަމަށާއި، އަދި މި މައްސަލައިގައި ހެކިންގެ ބަޔާނުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތްތައް ދިރިއުޅުމުންދިޔަ ސ. ހިތަދޫގައިކަމުގައި ދައުލަތުން ސ. ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ތަޙުޤީޤާތުގެ ނިންމުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހަރަކާތްތެރިވުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި

މި މައްސަލަ ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އިން އެ ކޯޓަށް މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިދޭކަމުގައިވެސް ދައުލަތުން ބަޔާންކުރެއެވެ.[41]

65. މި މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢީ އިޚްތިޞާޞް ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމާމެދު ދެބަސްވުމެއްނެތެވެ. އެކަން ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/1 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/2 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/3 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/4 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/5 އަދި ނަންބަރު C15C/2024/6 "މުޟާރަބާ ކޮންޓްރެކްޓް އަދި ހުށަހެޅި ފޯމާއެކު ނިސްބަތުން އަނބުރާ ދިނުން" އިން އެނގެއެވެ.

66. ޚަރަދެއް އާއި، ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ ބެލުމެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ވަނީ މައްސަލައެއްގައި ހުށަހަޅާ ދަޢުވާ ދިމާވާ ފަރާތުގެ ދާއިރާގެ ކޯޓަށް، މައްސަލަ ބެލުމުގެ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާކަމެވެ.

67. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައި އިޚްތިޔާރުކުރި ސަބަބު ދަޢުވާލިބޭފަރާތުގެ ދިރިއުޅުން އަދި ވިޔަފާރިކުރާ ތަން އޮތީ ހުށަހެޅުމުގެ ބައިގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އޭގެ މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދަޢުވާކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކާއި އަދި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތްތަކުގެ ދިރިއުޅުން، އަދި އެފަރާތް ވިޔަފާރިކުރާ ތަނަކީ ދެފަރާތުގެ ވާހަކައިގެ ގޮތުގައި، މައްސަލައިގެ ހުށަހެޅުމުން ބެލި ވަނީ އެ މައްސަލަ ށ. ފުނަދޫގައި ބެލުމަށް ދަޢުވާލިބޭފަރާތުގެ ވާހަކައިގައި، އެ ވިޔަފާރި ބެލި އެ ބަދަލުގައި ކަމަށްވުމުންނެވެ. މި ދާއިރާގައި ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅަން ދައުލަތަށް ހުއްދަ ދާއިރާކަމެވެ.

68. ކޯޓުތަކުގެ އިދާރީ ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ވަސީލަތްތަކާއި ބޭނުމާއި ހެދި ދާއިރާގެ ތަފާސްކަން މި ދާއިރާއަށް ނިސްބަތްވާ އަންގާފައި ހުރިހާ ކަމަކާ ހުށަހެޅުމަށް ދިޔަތާ ދިމާވާގޮތަށް ދަށުން ބަލައި ފެނިފައެވެ. އެހެންކަމުން،

---

[41] ފާއިޒާ މުޙައްމަދު ގެ ފަރާތުން 03 ޖަނަވަރީ 2024 ގައި ށ. ފުނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ނިސްބަތުން ވަކި ބަޔާންކޮށްފައި އަދި ހުށަހެޅި ފޯމު (j31 ވަނަ ޕޭޖު).

ބެހޭގޮތުގެ ހުކުމުގައި ނުވަތަ އިތުރު ގޮތެއްގެ ހުކުމުގައި ޤާނޫނުގެ ދުވަސް އިސްތިސްނާކުރަން އެއްނަން ޖިނާ އައުރަތާއި ޤާނޫނުތަކުގެ ބޭނުންކުރަމުން އެޖެހުނުކަމަށް. އަދި ކޯޓުގެ އިޖުތިހާދު އެއްޗެއް ބުނުމުގައި ކޯޓުގެ ބެލުމަކީ އަދުލު ހިއްސާއެއްޖެހިކަން ދޫކޮށް ހަމަޖެހޭކަމަށެވެ.

69. އިސްވެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން މި މައްސަލައިގައި ކުރިމަތިވެފައިވާ ހާލަތަށް ބަލާއިރު، މި ހާލަތަކީ ޖުރުސިޔާއީ ޤާނޫނަށް ތިބިފައިވާ އިޖުތިހާދުގެ ޝަރުޠެއް، މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވާ ށ. ފުނަދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓު އިޖުތިހާދުކުރި ސަބަބު ބަލައިގަނެވޭތޯ، ށ. ފުނަދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން، މި މައްސަލަ ބެލުމުގައި ފާހަގަ ހުށަހެޅި އިޖުތިހާދަކަށް ނުދެކެމެވެ.

ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުގެ ނިންމުން

70. ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓުން ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އަނިޔާއެއް ދިނުން އަދި މިހަކަން އަނިޔާއެއް ލިބިދޭފަދަ ކުރެއް ކުށްފާހަގަކުރެވޭ ޖުރި ދައުލަތުގެ 02 (ދޭއް) ދައުވާއެކެވެ. މި ދައުވާ މި ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބަކީ ކުރިމަތީގައި ދައުލަތުން ބުނެފައިވާ، ހދ. ހަނިމާދޫއަށް ދައުވާލިބޭ އެކަމަށް އޮތީ އެޖެހޭ އެންމެ ރަނގަޅުކަމަށްވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާތީކަމުގައެވެ.

71. މި މައްސަލަ ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ނުބެލޭނެކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވަނީ، ހާދިސާ ހިނގާފައިވަނީ ހއ. ބާރަށް، ސަވީނާ ގޯޅި ދޮށުގައިކަން އެނގޭތީއާއި، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިދެނީ ހއ. ބާރަށް ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށްކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ އެންމެ ފަހުން (އެއީ އެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން) މި މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައި އޮތުމަށް ވަކިނިޔަލެއް ބޭނުމެއް ކޮށްގެއްވާފަދަ، އެކަން ދައުލަތުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާއިރު ސަބަބެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްދީފައި ކަމަށް ދެކެއެވެ.

72. މި މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢީ އިޚްތިޞާޞް ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމާމެދު ދެބަސްވުމެއްނެތެވެ. މި މައްސަލައިގައިވެސް ސުވާލު އުފުލިފައިވަނީ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞާ ގުޅިގެނެވެ. މި ނިންމުމުގެ 28 ވަނަ ނަންބަރުން ފެށިގެން 62 ވަނަ ނަންބަރުގެ ނިޔަލަށް ސަބަބުތަކާއެކު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، 02 (ދޭއް) ކޯޓުތަކުގައި ހިމެނޭ އިޚްތިޞާޞާ ގުޅޭ ނަންބަރުތަކުގެ އުސޫލުތަކުގައި ޚިލާފުވުން، ނިސްބަތުން ނަޒަރުކޮށްފައި ބަލާއިރު މައްސަލަތަކުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ 02 (ދޭއް) ކޯޓުތަކުގެ އަދިވެސް، މި ކޯޓުތަކުގެ އިޚްތިޞާޞާ ގުޅޭ މާއްދާތަކުގައި ވަކި ބަޔާންތަކެއް، އެކަމަށް ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ، ނުވަތަ ފާސްކުރެއްވުމުން، ނުވަތަ މި މާއްދާގެ ނަންބަރުތަކުގެ އަސާސް އެބަހުރި ޢަމަލުކުރަމުންދާކަން ދެނެގަނެވެއެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ކޯޓުތަކުގެ ބާރުތަކުގައި ޖުޑީޝަރީގެ ކޯޓުތަކުގައި މައްސަލައިގެ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ލިބިދޭ އާންމު އުސޫލު ކަނޑައަޅާފައިވާނެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުގެ މާނަ އަދި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާއިރު، ޑިސްޓްރިކްޓްތަކުގެ ސަރަޙައްދު ބަޔާންކޮށްދިނުމުގެ ބާރު 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފަށް ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނަށް ދީފައިވެއެވެ.

73. މި މައްސަލައިގައި ދައުވާކުރެވުނު ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް މި މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން އިޖުރާއަތުގައި ސަބަބު ސަރަޙައްދުގެ ނިސްބަތުން ތަޙްޤީޤުކުރެވުނު އަދި ހުށަހެޅު ހުށަހެޅުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[42] އެ ސަރަޙައްދުގެ މި ނަންބަރު 13.1 އަދި 13.2 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަދި އެއީ އެކަށީގެންވާ ސަރަޙައްދުތަކެއްކަން އެނގޭން އޮތުމުން، ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ކަނޑައެޅި އިޖުރާއަތުގެ ތެރެއިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ނިސްބަތްކޮށް، މި މައްސަލަ ބެލުމުގެ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞް ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ދެކެމެވެ.

---

[42] ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ނަންބަރު ޖަދުވަލު ފާސްކުރި 18 ސެޕްޓެމްބަރު 2024 ގައި ހދ. ހަނިމާދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ކޯޓު ހިންގުމާބެހޭ "ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޞާޞްގެ ނިސްބަތުން ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލު ހިންގާ ޤަވާޢިދު" (j31 ވަނަ ޕޭޖް).

ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓު

.74 ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި މިކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތަށް ބަލާއިރު، އަނާން އަޙްމަދުގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] ދުވަހެއްގެ [illegible] [illegible] ބާރު ހިންގުމުގެ 02 (ދޭއް) ދަޢުވާއެއް ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި، އަނާން އަޙްމަދު އެ ކޯޓަށް [illegible]، [illegible] އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 83 ވަނަ [illegible] [illegible]، އަނާން އަޙްމަދުގެ [illegible] [illegible]، މައްސަލަ [illegible] [illegible] ފުރުޞަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

.75 އަނާން އަޙްމަދު [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި [illegible] ދަޢުވާ އުފުލާފައިވެއެވެ. އެ ދަޢުވާ ކޯޓަށް ބަލައިގަނެ، އަޑުއެހުމެއް ބާއްވާފައިވެއެވެ. އެ އަޑުއެހުމުގައި ކޯޓުގެ އިސްނަގައިގެން ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް އެ މައްސަލަ [illegible] [illegible]، ދަޢުވާގައި subject matter jurisdiction/މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ނުވަތަ [illegible] އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

.76 މިގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ސަބަބަކީ ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ލިބިގެންވަނީ އެ ކޯޓު ހިމެނޭ ޖުޑީޝަލް ދާއިރާގައި ހިނގާ އެންމެހައި ޢާއިލީ، މަދަނީ އަދި ޖިނާއީ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞްކަން [illegible] [illegible]، [illegible] 02 (ދޭއް) ދަޢުވާގައި އިޚްތިޞާޞް އެ ކޯޓަށް ލިބިގެންނުވާ ކަމުގައި ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ކަނޑައަޅާފައެވެ.

.77 މި ނިންމުން ނިންމުމުގައި ހަވާލާދީފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 5 ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] މައްސަލަތަކުގެ [illegible]، (ށ) ގައި "އެ ކޯޓެއް ހިމެނޭ ޖުޑީޝަލް ދާއިރާގައި ހިނގާ އެންމެހައި ޖިނާއީ، މަދަނީ، އަދި ޢާއިލީ މައްސަލަތަކާއި ބެލުމަށް މި ޖަދުވަލުގައި ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ އެހެން މާއްދާއެއްގައި ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ މައްސަލަތައް" މިގޮތުން ކަނޑައަޅާ ކުރެވިފައެވެ.

78. އިސްވެ ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ފަދައިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައިވާ އިޚްތިޞާޞާ ގުޅޭ [illegible] ގޮތުގައެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 5 ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) [illegible] ޤާނޫނުގެ [illegible] ޤާނޫނުގައި [illegible] ކޯޓުން [illegible] ޤާނޫނުގެ [illegible][43] [illegible] ނުވާނެއެވެ.

79. [illegible] subject matter jurisdiction އިޚްތިޞާޞް [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 5 ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) [illegible]

---

[43] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/46 ([illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް) [illegible] 32 ވަނަ [illegible]

[illegible] [illegible] އެ މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 5 ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި އެއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

80. އަނެއް މިސާލަކީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]. މި [illegible] [illegible]، އެ [illegible] މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] ޖަދުވަލު 5 ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible] [illegible]، މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible]، މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

81. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މިގޮ ނަތީޖާއަކީ ހަމަހަމަކަން ނެތިދިއުމެވެ. އަދި އަމަލް މިންވަރުގައި ފަސާދައިން އިންސާފުން ވާސިލުވުމަށް ހުރަހަކަށްވުމެވެ.

82. މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބޭ އަސާސް އަޙްމަދުގެ ޙާލަތު އެކަނި ކުށްނެތި ގދ. ތިނަދޫ ޖެހިގެން އެކަން ބިނާކުރެވޭނެއެވެ. މިކަން އިތުރަށް ކަނޑައަޅާފައި ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ފާސްކުރި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ އަޙްމަދު ސަޢީދުގެ މައްޗަށް ހުކުމްކުރުމަށް ދައުލަތުން ބޭނުންވެއެވެ.

83. މި ސުރުޚީގައި ބަޔާންކުރި ކަންކަމާއި، އަދި މި ނިންމުމުގެ 28 ވަނަ ނުކުތާއިން ފެށިގެން 62 ވަނަ ނުކުތާގެ ނިޔަލަށް ސަބަބުތަކާއި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ފޮރުސީދިގެން ޖިނާއީ ދިރާސާތަކުގެ ބެލުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން، މި މައްސަލަ ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބަލައިގަތުން ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި ޤާނޫނީ ހުރަހެއް އޮތްކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަގޮތް

84. ދައުލަތުން އއ. މަތިވެރި، އިރުމާގެ، އާދަމް ސަޢީދުއާއި، ސ. ފޭދޫ، ދުސްތޫރީގެ، ސަޢުދުލް މަޖީދުއާއި، ތ. ގުރު، ދިސްގިރި، އަލި ޢަބްދުލްމަޖީދުއާއި، ހ. ބާރިދޫ، އަބްދުއްރަޙްމާން، މުޙައްމަދު ނާޒިމްއާއި، ގއ. ވިލިނގިލި، ފެނިކޮޅުގެ، ޙަސަން ޝާހިދުއާއި، އއ. މަތިވެރި، ހެޔޮވަށްތަރާވީ، ޢަބްދުﷲ ސަޢީދުގެ މައްޗަށް އުފުލި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގެ ތުހުމަތުތަކުގައި ބެލުމަށް ނިންމުމުގެ ދަށުން ސ. ފޭދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާއިރު ސ. ފޭދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/1 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/2 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/3 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/4 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/5 އަދި ނަންބަރު C15C/2024/6 ގެ ޤަޟިއްޔާ ކޮށްދިނުމަށް އަދި ހުކުމްކުރި ޝަރީޢަތުން ނިންމާފައިވާ ކޯޓުން ނިންމުންތަކެއް ކަނޑައަޅާކަމަށް

ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައަކީ އެ ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައެއް އަދުވެސް ހުށަހަޅައިފިނަމަ މި މައްސަލައެއް ބަލައިގަން ކޯޓަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅަން ފެނެއެވެ.

85. ދައުލަތުން ހދ. ހަނިމާދޫ، [illegible] [illegible] އަލީގެ މައްޗަށް އަނިޔާއެއް ދިނުން އަދި މީހަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] ކުށުގެ 02 (ދޭއް) ދަޢުވާ ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި [illegible]، ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން J31-01-2024-38 (18 ނޮވެމްބަރު 2024) [illegible] އެދި ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] އަންގާ ލިޔުމުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ [illegible] ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައަކީ ހދ. ހަނިމާދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ އަދުވެސް ހުށަހަޅައިފިނަމަ މި މައްސަލައަކީ ބަލައިގަން ކޯޓަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅަން ފެނެއެވެ.

86. ދައުލަތުން ގދ. ތިނަދޫ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިންގުމުގެ ކުށުގެ 02 (ދޭއް) ދަޢުވާ ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައި [illegible]، އެ މައްސަލަ ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންނުވާކަމަށް ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި، ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެ މައްސަލައަކީ ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ އަދުވެސް ހުށަހަޅައިފިނަމަ މި މައްސަލައަކީ ބަލައިގަން ކޯޓަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢިޔާޒް ފަހުމީގެ ރައުޔު

87. ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ރައުޔު

88. ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ޙުކުމް

ދެންފަހުން، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތަކަށް ބަލައިން ހުކުމުން، ޏ. ފުވައްމުލަކު މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު C15C/2024/1 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/2 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/3 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/4 އާއި، ނަންބަރު C15C/2024/5 އަދި ނަންބަރު C15C/2024/6 މުރާޖަޢާކުރުމުގެ އަދި ހުކުމްކުރި ފޮނުވުމާއިލާ ނިންމުންތަކާއި، ހަމަ ނިސްބަތުން މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ J31.01.2024.38 (18 ނަންބަރު 2024) މުރާޖަޢާކުރުމުގެ އަދި ހުކުމްކުރި ފޮނުވުމާއިލާ ނިންމުން އަދި ގދ. ތިނަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 223,224/Q10C/2024 ވެސް އިސްތިއުނާފަށް ބާތިލުވާނެ ބާތިލުކޮށް ކަނޑައަޅައި،

މި އިސްތިއުނާފީ މައްސަލަތަކުގެ ނިންމާ ބަޔާންކޮށް ފަރާތަށް މަސައްކަތު 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، މި މައްސަލަތަކުގެ ފަރާތްތަކުން ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުވުމަށް ފޮނުވުމުގެ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް، މި މައްސަލަތަކާ ބެހޭގޮތުން ޝަރީޢަތުން ހުކުމް ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު އިބްތިހާޖް ވަހީދު

ފަނޑިޔާރު ހުސައިނާ މުޙައްމަދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް